

Cadran cultural

Periodic al Ansamblului Folcloric „Busuiocul“ din Bacău • Anul III • Nr. 6 (16) • Noiembrie-decembrie 2020

Psalmul Nașterii

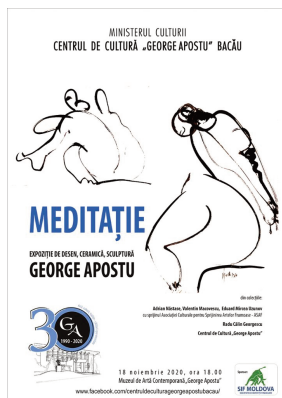
*Acolo, înlăuntru – când ciocănit, când trapul...
Sub pericard de ceruri, în sânul lui – odăi!
Cum m-ai pârât la lume că n-ai un' să pleci capul,
Pot să-nțeleg cu lemnu-mi jucându-le-Ți văpăi?*

*Văzându-Te, ca Tată, nu Te-a certat când lutul
Îl modelai în palmă, dar ar fi trebuit!
Cum să închei zidirea de n-ai prin chei sărutul?
Și-atunci, fără să știe, pe-ascuns L-ai jefuit,*

*Trei nopți cărând cu lemnul, ce nu gândea seraful,
Că-n jocul Tău cu huma Te ascundeai deplin,
Și-n peșteră Fecioara o să-nvelească jaful,
Ce apele Iubirii le va nunti în vin.*

*Parcă chemări de toacă, odăi'-i-aud, ce-ades' le
Credeam că-mi bat la ușă, dar Tu-mi zâmbești din iesle.*

Dumitru ICHIM

Centrul de Cultură „G. Apostu” – 30

Înfruntând vremurile pandemice, Centrul de Cultură „George Apostu” și-a marcat cei 30 de ani de existență, propunând publicului din mediul virtual „o recalibrare culturală a perspectivei asupra lumii”. Sub genericul *Vitrinii de excelență cultural-artistică națională*, cei interesați au putut urmări, în intervalul 13-20 noiembrie a.c., spectacolul de teatru „America de-Acasă” de Mircea M. Ionescu, cel de balet-operă în șapte tumiruri pentru dansatori, actori și ansamblu instrumental - *Ave, op. 126-132* de Liviu Dăncănu, expoziția de desen, ceramică și sculptură „Meditație” de George Apostu, spectacolul cărții „Despre plăcere – despre celălalt” (Geo Popa - Gheorghe Iorga), momente muzicale cu Cvintetul „Consonanțe”, soprana Gabriela Iștoc și Corala „Armonia” din Constanța, lansarea unor albume de artă.

Semne bune?

Cum, necum, ora bilanțului a sosit, dar la vreme de pandemie, cine are chef să-l mai facă? Izgonită din spațiul public, viața artistică și culturală a avut cel mai mult de suferit și dacă nu ar fi fost mijloacele moderne de comunicare, risca să fie înmormântată cu totul.

De la sine înțeles, în atare condiții izbânzile au fost puține și s-au obținut cu eforturi greu de imaginat, nici cei implicați în actul cultural-artistic, nici destinatarii lui ne fiind pe deplin satisfăcuți.

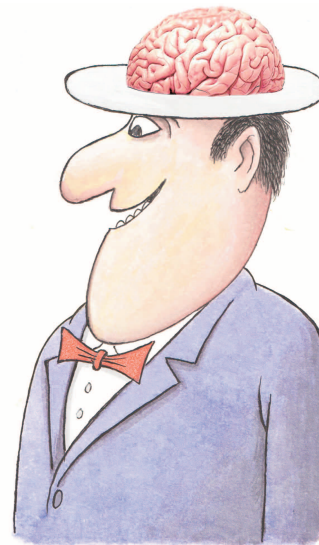
Mai activi au fost parcă scriitorii și plasticienii, obișnuiți cu actul de creație la domiciliu, dar de rodul trudei lor s-au bucurat puțini, pentru că nu au avut acces la cărțile apărute sau la lucrările de artă plastică, librăriile și galeriile fiind închise.

În ce ne privește, sperăm că am oferit cititorilor noștri lucruri demne de interes și că în anul ce vine vom putea să fim în continuare alături de dumneavoastră, iar semnele, cum spune urarea, să fie bune.

La mulți ani!

Cornel GALBEN

Zâmbiți cu... CIOSU

Retrospectivă 2020

Tudor Ghideanu despre filosofia lui Eminescu (IX)

11. Filosofia și metodologia cercetării istorice

Cu multă sânguință a cercetat Tudor Ghideanu și gândirea social-politică, dar și cea culturală-artistică eminesciană. A făcut-o încă pe timpul când pregătea capitolul **Mihai Eminescu** din ediția a doua a tratatului de **Istoria filosofiei românești**, deci înainte de anul 1985. Convingerea universitarului ieșean este indubitabilă: „Filosofia istoriei și gândirea social-politică a lui Eminescu reprezintă, desigur, domeniile cele mai fecunde ale întregii sale opere teoretice, domenii în care originalitatea, vigoarea argumentelor și erudiția își dau mâna într-o sinteză propulsivă, programatică, atât sub raportul interpretării, cât și sub acela de luptă cu vechiul fetișizat, precum și cu noul artificial. Fără cunoașterea acestei componente, orice analiză a filosofiei eminesciene rămâne o hermeneutică deformantă și de prisos la urma urmei” (Capitolul *Mihai Eminescu* din *Istoria filosofiei românești*, p. 592).

Nu este nici o exagerare când se afirmă că pentru Eminescu istoria neamului avea o valoare supremă. În acest sens, universitarul ieșean scrie: „Istoria națională reprezintă dominantă definitorie a întregii creații eminesciene. Numai o celeritate critică reprobabilă a putut ignora organicitatea coerenței, ce leagă definitiv: *Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie* de *Doina*, *De-aș avea*, de *Glossa*, *Scrisoarea a III-a* de *Influența austriacă asupra românilor din Principate* etc. ... Eminescu a conceput marea is-

torie a neamului românesc pe fundamentele teoretice ale unei adevărate *filosofii a istoriei*” (*Filosofia lui Eminescu*, p. 146). Dar nu orice filosofie a istoriei, ci una cu temei profund. „Tot ceea ce, în viziunea sa înseamnă filosofie (punerea în categorii a lumii, utilizarea «metodului genetic etc.») trebuie să-și aibă rădăcinile, dezvoltarea și țelul într-o istorie vie, după cum și invers, istoria trebuie debarasată – ca istoriografie – de tot ceea ce este aparență, fetiș, mască sau empirie searbădă, nonteoretică” (*Idem*, p. 146). Este subliniată, și cu această ocazie, ideea că viziunea eminesciană se află la antipodul înțelegerii schopenhaueriene. Sunt aduse argumente, fragmente din manuscrise (ms. 2280; ms. 2287), din care rezultă opțiunea lui Eminescu pentru o istorie obiectivă, eliberată de voința individuală. „Eminescu își constituia gândul despre posibilitatea unei istorii obiective, adevărate, urcând la înălțimea principiilor, care vor trebui să fie necesar respectate. El introduce termeni și concepte cu totul proprii, de o modernitate fecundă, incontestabilă și inconfundabilă” (*Idem*, p. 147).

Un astfel de termen propriu, în jurul căruia este dezvoltată o autentică teorie asupra istoriografiei, este cel de *mișcămint*. Astfel, în manuscrisul 2258, Eminescu notează: „Cine va vrea să facă istoria unei epoci sau a unui mișcămint oarecare, înainte de toate va trebui să facă a se simți legea continuității acestui mișcămint. El va trebui să caute punctul de purcedere, de ajungere, și apoi *seria termenelor intermediare prin cari se află unite aceste două termine extreme*. El va trebui încă să se silească a arăta dublul mecanism de repulsiune și asimilațiune, pe care l-am indicat și prin mijlocul căruia el s-a efectuat” (*Fragmentarium*, p. 558). Fragmentul din acest manuscris continuă și cu alte asemenea observații metodologice, esențiale pentru filosofia istoriei. Dar asemenea notații se întâlnesc și în alte manuscrise, precum 2257, 2254, ori alte fragmente. Meritul profesorului

Ghideanu vine de la faptul că inventariază toate aceste materiale, le valorizează, și conchide că Eminescu a formulat șaptesprezece exigențe metodologice ale istoriografiei. Sigur că este important numărul lor, dar sunt la fel de importante argumentele pe care se sprijină poetul-cugetător. Analiza acestor argumente îl îndreptățește pe Tudor Ghideanu să afirme: „Eminescu este creatorul național de valoare excepțională și, dacă a voit să facă filosofie, el a făcut-o, cu certitudine, ca pe o politică de idei, capabilă să întemeieze – la înălțimea argumentului teoretic – o schimbare în mai bine a țării, nu revenind la trecut, dar folosind trecutul ca argument de autenticitate împotriva unui prezent față de tot ceea ce înseamnă propriul istoric și social al poporului său” (*Filosofia lui Eminescu*, p. 152). Și filosoful ieșean continuă: „În interiorul monismului dinamic eminescian, filosofia istoriei constituie locul central al deplinei coerențe a întregii opere. Ea presupune o viziune legică și o metodologie genetică modernă” (*Idem*, p. 152).

Cu referire la metodologia genetică eminesciană, Tudor Ghideanu adaugă: „Când apreciem valoarea metodologică a unor astfel de concepte ale filosofiei istoriei la Eminescu, nu trebuie să vedem, în ele, preformism sau hegelianism – cum s-a încercat adesea – ci mai curând idei-forțe (A. Fouillée), tipuri ideale (M. Weber) sau epistemuri (M. Foucault). Mai aproape ne este **viziunea genetică** românească (de la cronicari, la Conta) sau seria istorică a lui Xenopol. La Eminescu există însă ceva mai mult: viziunea determinist modernă a unei **pluralități de mișcămint** ce au pluralități specifice și, de asemenea, viziunea determinist modernă a mediațiilor, a mijloacilor («seria termenelor intermediare»)» (*Idem*, p. 153). Autorul nu uită să sublinieze, încă o dată, legătura metodologiei istorice eminesciene cu soarta poporului român. „Într-o astfel de viziune, clar și simplu deterministă, orice mișcămint

presupune o unitate cauzal-contradic-torie, dialectică («dublu mecanism de repulsiune și asimilațiune») și o lege de continuitate. Această metodologie, propusă de Eminescu și respectată peste tot de el, în toate analizele concrete istorico-filosofice, este profund euristică, descoperind deopotrivă esența și detaliul, partea și totalitatea. Pe Eminescu îl preocupă întreg acest demers esențial abstract, teoretic, cu scopul evident de a surprinde, de a descoperi, dominantă, frecvența-princeps a istoriei și culturii noastre românești. Aceasta înseamnă că el utiliza – punându-i bazele – o complexă metodologie simptomatogenică, metodologie modernă, de o dialectică profundă, receptivă la multitudinea particularităților dezvoltării societății românești” (*Idem*, p. 153).

Cum se știe deja, Eminescu a folosit, în scrisoarea din 1871 către Dumitru Brătianu, o terminologie hegeliană. Aceasta nu înseamnă că și-a însușit și viziunea hegeliană asupra istoriei. Meritul lui Tudor Ghiddeanu constă în faptul că aduce suficiente argumente pentru a demonstra că Eminescu se situează pe poziție diferită atât față de panlogismul hegelian, cât și față de voluntarismul schopenhauerian. „Eminescu apără, în fond, marea idee istorică, de accentuată expresie determinist-sociologică, după care «... în viața unui popor munca generațiilor trecute care pun fundamentul, conține deja în ea ideea întregului. Este ascuns în fiecare secol din viața unui popor complexul de cugetări care formează idealul lui, cum în simbul de ghindă e cuprinsă ideea stejarului întreg»” (*Idem*, p. 154).

Pentru a fi și mai convingător, profesorul Ghiddeanu conduce dezbaterea asupra studiului intitulat *Influența austriacă asupra românilor din Principate*. „Studiul-program prin care Eminescu schițează elementele de început ale concepției sale filosofice asupra istoriei este, desigur, *Influența austriacă asupra românilor din Principate*, «prelecțiune» publicată în Convorbiri literare (1 aug. 1876)” (*Idem*, p. 155). În fapt, un studiu pe care Eminescu l-a gândit ca pe

o filosofie a istoriei privind problema pusă în discuție. După ce constată că influența austriacă ridică probleme complexe, poetul-cugetător declară deschis: „O teorie filosofică a istoriei nu ne pare de prisos aicea. Popoarele nu sunt produse ale inteligenței, ci ale naturii, - aceasta trebuie stabilit. În începutul dezvoltării lor, ele au nevoie de un punct stabil împrejurul căruia să se cristalizeze lucrarea lor comună, statul lor, precum roiul are nevoie de o matcă” (*Influența austriacă asupra românilor din Principate*, în volumul *Mihai Eminescu, Teorii și opinii politice*, Editura Tipo Moldova, Iași, 2012, p. 18).

Pornirea lui Eminescu a fost subliniată și de Mihai Gafița: „Chiar de acum, de la ivirea sa ca gazetar politic, *Eminescu se reprezintă pe sine*, el exprimă gândirea sa social-politică, filosofia sa proprie în materie de stat și de istorie” (Capitolul *Mihai Eminescu* din lucrarea *Fața ascunsă a lui*, Editura Cartea românească, București, 1974, p. 197). Tot în acest sens, Mihai Gafița adaugă: „Ideea că Eminescu a devenit gazetar politic fiindcă soarta, întâmplarea, l-au purtat la *Curierul de Iași* și apoi la *Timpul*, e tot ce poate fi mai eronat și trebuie înlocuită cu o alta, anume cu aceea că el a ajuns la aceste ziare fiindcă avea o *concepție politică*, știa să fie gazetar și anume *gazetar de principii*” (*Idem*, p. 208).

Foarte îndreptățite sunt și sublinierile făcute de Eugen Simion: „Ar fi însă o greșală să vedem în Eminescu un simplu executant politic. Ideile sale despre stat, progres social, civilizație și cultură au o justificare mai profundă... Nu trebuie, în concluzie, exagerată importanța practică a acestei filosofii practice, dar trebuie recunoscut, franc, că proza politică a lui Eminescu este eminentă, creatoare (în sens literar) în cel mai înalt grad, plină de idei și colorată de o emotivitate și o imaginație pe care nu știu câți alți gazetari români au putut-o egala” (*Introducere* la volumul *Mihai Eminescu Opere, I. Articole politice • Fragmentarium*, scos de Academia Română și Fundația Națională pentru Știință și Artă, București, 2015, p. V-XXVIII).

În legătură cu metoda de analiză a problematicii, în studiul său Eminescu face următoarea observație: „Pentru a cunoaște mai bine raportul în care aceste două elemente, cel românesc și cel austriac, au trebuit să intre, va trebui să le caracterizăm asemenea unui chimist și să stabilim proporția puterilor în joc, avantajele unuia din elemente, dezavantajul celuilalt” (*Influența austriacă asupra românilor din Principate*, op. cit., p. 15). În plus, tânărul cugetător politic scoate în evidență și necesitatea abordării de pe poziția unui patriot lucid: „Înimă foarte caldă și minte foarte rece se cer de la un patriot chemat să îndrepte poporul său, și fanatismul iubirii patriei, cel mai aprig fanatism, nu oprește defel ca creierul să rămână rece și să-și îndrepte activitatea cu siguranță, să nimicească adevărata cauză a răului și să o stîrpească cu statornicie de fier” (*Idem*, p. 18).

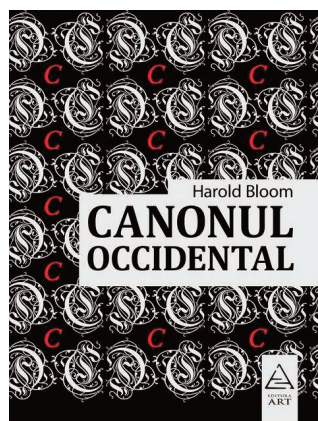
Cu multă îndreptățire, Tudor Ghiddeanu polemizează și cu opiniile unor cercetători inconsecvenți, precum Ioana M. Petrescu în lucrarea *Eminescu. Modele cosmologice și viziune poetică*. În acest sens, universitarul ieșean scrie: „Putem fi de acord cu acei interpreți ai cugetării sociale eminesciene, în măsură să afirme că la marele nostru poet «istoria parcurge trei vârste, dintre care primele două (vârsta de dinaintea istoriei, cea a Daciei mitice din Memento mori și vârsta eroică a statului natural din Scrisoarea III) sunt prin excelență creatoare, iar cea de a treia, contemporană, e resimțită ca un timp de criză, un timp al înstrăinării în istorie», dar a reduce sensul patriei și sensul istoriei doar la poetica eminesciană, pe motivul (cât de întemeiat?) că articolele politice ar fi «vehement xenofobe» și că «virulența pamfletară a acestor articole stânjenește, evident, pe cititorul de astăzi», înseamnă a cultiva o perspectivă care ocolește deliberat miezul problemei, adică locul în care se înalță deplin filosofia marelui nostru geniu național” (*Filosofia lui Eminescu*, p. 158-159).

Ștefan MUNTEANU

Harold Bloom ignoră, în *Canonul occidental*, românii

Editura Art de la București a realizat o lucrare deosebit de importantă tipărind în limba română, prin D-na Delia Ungureanu, creația universitarului american. Teoria literară și semiotica, istoria și critica literară, precum și axiologia și epistemologia, în formele lor riguroase și subtile, ajung și la noi cei mai vechi, ale căror lucrări de licență mai poartă, ici-colo, mărci ale unor epoci trecute. Un motiv de satisfacție în plus este și prezența, ca autor al studiului introductiv, a unuia dintre excelenții critici și esteticieni literari despre care ne-am mai spus părerea cu câțiva ani în urmă. Noi care avem, în mod fatal, o comunicare mai restrânsă, poate n-am resimțit prea mult manevrele *stângii intelectuale* occidentale, creditul acordat de acesta „unui marxism înțeles ca un fel de «doctrină a doctrinelor»“. Profesorul român observă că „deconstrucționismul, apoi feminismul, multiculturalismul“ (p. 5) s-au propagat ca „atitudine decanonizatoare“ vizând tradiția și ordinea ierarhică, atacând mai ales *valoarea estetică*, respingând exclusivismul estetic. Motivația ar fi că autorii predați în școli și în universități nu sunt scriitorii cei mai buni, mai ales că sunt și femei, africani, sud-americani, ori asiatici. Sigur că Harold Bloom recunoaște faptul că de fapt canonul occidental nu este o structură unitară și stabilă. Teoreticianul american percepe și un anume „*idealism* al dreptei care proclamă o armonie morală «inadecvată», cât și *idealismul* stângii care revendică o «armonie socială» clădită pe «repararea nedreptăților istorice»“ (p. 9).

De fapt, această dispută –

care, fie vorba între noi, e veche în literatura română, actualizează teze vechi ale lui Gramsci, referitoare la falsa independență a intelectualului față de grupul social care are *puterea*. Concluzia care se naște vine din transpunerea în domeniul artistic a unor cerințe din acele domenii. Pentru H. B., *canonul* presupune standarde *estetice* și *cognitive* specifice, căci „Esteticul este o preocupare mai degrabă individuală decât socială“ (p. 10). Profesorul român Mircea Martin nuanțează, însă, și o face credibil: „Cei mai mari scriitori ai *Occidentului* sunt subversivii față de toate valorile (...)“ Dar asta nu înseamnă că eficiența educativă a operelor lor nu există, ci numai că „se manifestă în moduri indirecte, ocolite, complexe“.

„A citi fiind în slujba unei ideologii înseamnă a nu citi deloc“ – apreciază H. B. Astfel se înfruntă în acești ani *Școala Resentimentului* ce vine dinspre demersurile *Noii Critici franceze*.

Dar să intrăm în mecanismul *Canonului occidental*. H. B. așază în acesta douăzeci și șase de scriitori, aleși după următoarele criterii: să fie *reprezentativ* pentru specificul național, sau pentru o epocă; apoi să aibă un grad de importanță într-un anume *gen li-*

terar; un alt criteriu este *straneitatea*, care să nu fie ireductibilă. Mai departe M. M. se întreabă dacă *straneitatea*, fiind *mirare nefirească, contradicție, uimire șocantă*, toate acestea pot sta alături în noțiunea de *canon*?; or în acesta ar trebui să fie elemente ce au caracter *neconvențional*. Apoi apare îndoiala dacă acestea sunt întrebările publicului larg, cititorului comun, sau ale *elitei*. Dar, vorba lui N. Manolescu, sunt *reper* *pentru cei care citesc*.

După ce am contemplat, am răsfoit și am înțeles ideea și complexitatea acestei cărți, coplesitoare și prin dimensiuni, dar și prin cuprindere (cca. șapte sute de pagini, format academic), alcătuită din cinci *părți* – *aristocratică, democratică, haotică, catalogul canonului, așezate după partea I numită Despre canon – Elegie pentru canon*) trecem acum la un capitol esențial, care este *centrul canonului*, identificat în Shakespeare. Scriitorul britanic îi depășește pe ceilalți prin *acuitate cognitivă, forță lingvistică și putere de invenție*. Dar prudent și mereu nuanțat, cu excepția unei *subiectivități* asupra căreia vom reveni, i-l asociază autorului lui *Hamlet* și pe *Dante*. Însă pentru a nu ne repeta mai încolo, să spunem că din această magnifică operă de *critică, estetică și istorie literară* lipsesc complet românii. Cineva ar putea să spună că noi nu suntem, geografic, ori istoric, în *Occident*, ci, de fapt, în *Orient*. Dar sunt rușii prin Tolstoi în *Occident*? căci este rus sadea. Nu mai spunem că o serie de autori din afara *Occidentului* sunt frumos așezați într-un *Apendice*

Harold Bloom ignoră, în *Canonul occidental*, românii

generos, în care au încăput *trei sârbo-croați, cinci cehi, șase polonezi, trei unguri, șase greci*, dar și numeroși *evrei, arabi, sud-americani, africani, indieni* ș.a.m.d. E drept că, între criteriile intrării în *Canon*, nu e și cel geografic; apoi toată lumea literară știe că *literatura este spațiul subiectivității*. Dar Eminescu, Mircea Eliade, Emil Cioran, Eugen Ionescu n-au intrat în bibliotecile occidentale? Știm că sunt acolo ambasade românești, filiale ale Institutului Cultural Român, publicații cu beletristică și publicistică culturală. Sigur pot fi și motive extraliterare. Știm că renumitul literator H. B. (1930-2019) a fost profesor la Yale, a scris peste 50 de cărți de critică și un roman, traduse în 40 de limbi, că rădăcinile familiei sale sunt în est. *Apendicile* e pus sub semnul *elegiei*, iar dificultatea mare pe care o percepe H. B. în analizele și evaluările făcute pe aceste sute de pagini este intrarea sau ieșirea din canon, căci după cum observă și prefătorul, *opera canonică* e definită de autorul american în opoziție cu *tradiția*, straniețata fiind *originalitatea radicală*. Că marii autori români, cei care au trăit în țară, nu apar în cartea lui Bloom; acesta „se comportă ca și cum limba română n-ar fi produs nici o operă remarcabilă ori memorabilă și, încă mai grav, ca și cum n-ar fi fost folosită de nici o literatură!” (p. 30).

Prin cartea lui H. B. „s-a pierdut șansa canonului occidental de a deveni canonul euro-atlantic”; nu se poate ignora „cultura și istoria a jumătate din populația Statelor Unite – cum pretind «resenmentarii», dar nu se poate

trece cu vederea nici peste cultura și literatura Europei de Est” (p. 29). Căci *principiul valorii estetice* a fost apărut aici în condiții grele ale ideologiei comuniste –, este replica lui Mircea Martin, pe care o susținem și noi.

Desigur, mai sunt și alte chestiuni ignorate, ori ocolite de universitarul american: aceea a creatorilor literari din literaturile mici (suedeză, norvegiană sau albaneză), problema traducerilor, aceea a dificultăților de traducere în spațiul poeziei, ca în cazul lui Eminescu, socotit de unii intraductibil.

*

* *

Ne oprim la evaluarea operei lui Shakespeare, socotit *centrul canonului*. H. B. nu ignoră *contextul* din epoca marelui creator britanic, notând că viața actorilor atunci semăna cu a cerșetorilor; dramaturgii și actorii depindeau de aristocrați care le asigurau protecția și patronajul. Citim că autorul englez nu a evoluat în timp, adică nu e din specia rară a lui Blake, Rimbaud sau Crane, adică n-a apărut ca aceștia dintrodătră strălucit, lângă vârfuri. Dar la cinci ani după moartea lui Marlowe și-a depășit rivalul prin *Visul unei nopți de vară* și *Negutătorul din Veneția*. Consacrarea i-a adus-o însă Falstaff. Marea originalitatea a marelui Will este reprezentarea personajelor. „Falstaff e original și copleșitor, întâi prin limbaj. Personajul acesta este individualist și hedonist; mare farsor și sursă a umorului, face lecția inteligenței sălbătice îmblânzite de umorul dezlănțuit” (p. 94). Din replicile sale se conturează ca *parazit, laș, fanfaron,*

corupător, seducător dar și *mân-cău, bețiv și curvar*. Lui B. îi place descrierea pe care i-a făcut-o G. B. Shaw: „un ticălos bătrân, ramolit și dezgustător” (p. 96).

Protagoniștii celorlalte drame shakeasperiene sunt cu mare inteligență profilate în critica lui H. B.; forța impietății creației lui Shakespeare, proclamă criticul, vine din libertatea față de orice libertate, față de normele morale sau religioase, căci „literatura se situează undeva între adevăr și sens” (p. 109); este acel „gol cosmic în care rătăcim și plângem” (p. 109), cum scria undeva William Blake. Hamlet se remarcă prin aceea că nu are nici un *purtător de cuvânt*. Când acesta vorbea despre „artă ca oglindire a naturii”. Apoi regele Lear e „cea mai mai măreață reprezentare a unui rege”, căci regii se lasă cu greu învinși la Shakespeare, ca și în viață. Moartea lui, a regelui Lear, este o ușurare pentru el însuși dar nu și pentru supraviețuitori. Măreția lui vine din „măreția patriarhală” proprie. De fapt, Hamlet, Lear și Jago „se contemplă pe ei înșiși obiectiv, în imagini construite de propria inteligență” (p. 122).

Influența lui Shakespeare acum este convingătoare mai ales în privința lui Joyce și Beckett.

În încheierea capitolului despre Shakespeare, H. B. conchide, paradoxal cumva că „Fiind deopotrivă nimeni și oricine, totul și nimic, Shakespeare este Canonul Occidental” (p. 128); termenul de „universalitate” nu i se mai potrivește marelui Will; vom repreni poate cu alte capitole.

Grigore CODRESCU

O samă de cuvinte

Fiind copil peltic, pe „r” stâlceam/ Și mă făceam de râs, stăruitor/ Pe lângă fetele pe care le iubeam/ Și care-aveau un bust, latent, promițător... Nici azi, albit de ani, nu-mi pot reprimă oroarea pe care mi-o provocau sunetele „r” și „ș”, ce mi-au dat atât de furcă în copilărie, dar constat, cu bucurie răutăcioasă, că unora le dau bătaie de cap și la bătrânețe, de vreme ce pronunță în loc de revoluție, „evenimente” și în loc de șvaițer, „economie națională”.

Pentru mine, din primii ani de școală, cuvântul „revoluție” s-a asociat, statornic, cu imaginea luminoasă, aproape ireală, a Anei Ipătescu care, cu pistolul în mână, în fruntea unui grup de revoluționari, eliberează membrii Guvernului Provizoriu „de cei ce voiau să stingă în noaptea despotismului, Steaua României abia răsarindă” (C. Negruzzi)... Mai târziu, în adolescență, am făcut cunoștință cu celebrul tablou al lui Delacroix, „Libertatea conducând poporul”, în care o femeie tânără, bine făcută, cu sânii goi, e urmată de o mulțime de bărbați, hipnotizați, fascinați, în stare să moară pentru ea, în timp ce „Libertatea” întoarce capul și îi scrutează, nemilos, încercând să reprime din fașă orice urmă de ezitare, de slăbiciune.

În decembrie 1989, peste aceste imagini se suprapune alta, cu mult mai tulburătoare, mai emoționantă: o tânără se desprinde de masa mare a demonstrațiilor și cu aerul cel mai firesc, prinde o floare la A.K.M.-ul unui soldat. Este gestul ce pune capăt tensiunilor și conflictelor de stradă. „Armata e cu noi” etc. Elicopterul decolează de pe sediul C. C. și toți cei apropiați fostului dictator îl părăsesc, rând pe rând. Unii îi sărută mâna (care i-a hrănit - n.n.), alții fug de rup pământul. Se remarcă la această probă un general care, deși avea un picior în ghips, se desprinde de pluton (de plutonul de execuție - n.n.) și ajunge... ministru al apărării... Seara, la „Actualități”, fostul șef al statului

Revoluție

coboară, anevoie, dintr-un vehicul blindat al armatei și, grijuliu, excesiv de grijului, îi întinde mâna doamnei... „Cei mai iubiți dintre pământeni” sunt îngrozitor de neajutorați și de singuri, încât vechea noastră ură e pe cale să lase loc compasiunii. Din păcate, avem această „infirmitate”: nu putem urî temeinic, profund, sistematic. Asta pentru că nu ne-a dat și nouă Dumnezeu, asprimea, severitatea altor neamuri. Dimpotrivă, noi ne-am căpătuit cu răbdarea, cu puterea de a îndura și de a ierta „de șaptezeci de ori, câte șapte”.

Când credeam că, „partida” s-a încheiat, „arbitrii” – suverani, nu-i așa – decid prelungiri. Urmează o noapte de coșmar, în care poporul român face cunoștință, pentru prima oară, cu forța teribilă a mass-mediei în războiul modern, cu presiunea cumplită a acesteia în amplificarea artificială a spaimelor, a neliniștilor, a insecurității, toate acestea exacerbate de un psihism ancestral terorizant, propriu unui popor bântuit de spaima de tot felul... Gurile de canal se deschid, zidurile devin rabatabile, la fiecare geam și fiecare colț pândesc ochi de monștri neadormiți... Apa e contaminată, alimentele otrăvite... Oamenilor le e frică să coboare la garaje sau la boxele de la subsol. Zece mii de „teroriști” se îndreaptă spre sediul televiziunii, sediu care este apărat doar de un căpitan simpatic și fotogenic. Bravul căpitan se agită mult, mai ales în fața camerelor de luat vederi, dar își găsește timp și resurse pentru a ne adresa nouă, tuturor, apeluri la ordine și calm. Afară, toți cei care au arme trag, așa, pentru orice eventualitate. De-am fi avut și noi arme, și orașul nostru Buhuși ar fi devenit oraș-martir. Astfel, țara ne rămâne, socotind, cu cinzeci de morminte mai puține, vorba poetului.

Teribilă, de-a dreptul diabolică, s-a dovedit a fi inventarea unui inamic, a unui nou „dușman al poporului”: Teroristul. Acesta era o întruchipare a tuturor forțelor întunericului, a tot ceea

ce era mai straniu și mai înspăimântător, o creație a diavolescului cin, a celui mai întunecat sabat. Nu se sfia, închipuiți-vă, să atace unitățile militare, Ministerul Apărării, Aeroportul Otopeni etc. Așa se explică ordinele ce frizau, adesea, nerozia, dacă nu chiar nebunia: erau trimiși militari, să atace obiective apărute de... militari.

Nu întâmplător, în acele zile de confuzie și spaimă, toată lumea dorea, mai presus de orice, să vadă un terorist, unul singur, din cei zece mii care se îndreptau în toiul nopții de 22 decembrie spre sediul Televiziunii. Și, iată, în una din zile se părea că această dorință febrilă s-a îndeplinit: ne-a fost prezentat un bărbat rănit, ce părea că întrunește toate condițiile unui veritabil terorist: era voinic, avea armă, haină de piele etc. Unul dintre revoluționari îl scutură zdravăn și îl interoghează: cine ești dumneata, domnule, ce cauți aici, domnule, de ce tragi în noi, domnule... Bărbatul, de durere, nu poate răspunde, doar lacrimile îi curg pe obraz. O milă cumplită ne cuprinde pe toți: pentru el, pentru ei, pentru noi.

Și vin zilele Crăciunului, se naște Iisus pe acest pământ, iar pe mormintele proaspete cade zăpada, pufoasă, moale, era să spun ca o catifea, dar la noi, în acele zile, a fost o criză grozavă de catifea. La Praga, în schimb...

De mulți ani, în zilele comemorative mustuiesc în minte, precum vechii evrei de ziua azimilor, buruieni și rădăcini amare, puse la uscat sau macerat din „primăvară până în toamnă”... Primul val al revoluției a fost – cum s-a întâmplat întotdeauna și pretutindeni – cel al entuziasmului, al romantismului, al idealismului, al generozității inconștiente, surâzătoare și spectaculoase. A fost valul „frumosișorilor nebuni ai marilor orașe”, orașe cu salcâmi, castani, platani etc. Expresie a amestecului de speranță și disperare, va izbucni cel mai sublim, mai tulburător și mai tragic imn închinat,

vreodată, libertății: „Vom muri și vom fi liberi“. Cu atât mai impresionant, cu cât a izbucnit din piepturile unor tineri, ce descindeau dintr-un neam ce-a pus întotdeauna supraviețuirea mai presus de orice... De mirare e și faptul că, într-o lume a bravadei ieftine, a eroismului de tinichea și a imposturii generalizate, ei nu au ieșit în față, nici la insistențele mass-mediei, nici ale organizațiilor de revoluționari – 60 la număr (până acum!), toate fiind alcătuite – se putea altfel?! – din persoane cu „merite deosebite în revoluția română“.

Al doilea val, a fost cel al oportunismului, al pragmatismului, al hienelor ce adulmecă vânatul de la zeci de kilometri, al păsărilor de pradă, al necrofagilor și antropofagilor. Ei au instinctul teritorialității și ocupă locurile rămase libere, pe care nu le vor părăsi în veci, conform dictonului: „primul venit, primul servit“. Foarte multe exemplare ale acestor specii s-au ascuns în crăpăturile pământului, în găuri de șarpe, prin scorburi, dar văzând cât de naivi, cât de visători și de vulnerabili sunt urmăritorii, și ce câmp de vânătoare – fără restricții și fără paznici – se întinde, nu le-a venit să-și creadă ochilor. Și atunci, îndemnându-se reciproc, au ieșit, mormăind printre dinți, cunoscutul marș... revoluționar: „*Porniți înainte, tovarăși!*“ / *Cu pași hotărâți și grăbiți!* / *Așa chilipir sau pomană!* / *În veci n-o să mai întâlniți!*...

Al treilea val va mătura totul în cale și va instaura o nouă lume, cu forme noi de adaptare și supraviețuire: alte „plante“, alte „animale“. Epoca dinozaurilor piere și lasă loc celei a „mamiferelor“, nume ce-și are originile în înjurătura ancestrală: „mama lor de hoți!“. Vechile viețuitoare care au supraviețuit, năpârlesc și învață repede noile semne, sunete, urlete etc. Deținuții de drept comun devin disidenți, victime ale regimului de tristă amintire; cei care au tras în ei, în douăzeci și doi și douăzeci și trei, devin revoluționari cu „merite deosebite“; foștii comuniști și activistele cu coc, iau drumul mănăstirilor; toți proclamă proprietatea sacră, după ce, decenii la rând au călcat-o în picioare... Căci

„sortită-i amăgirii/ Recea cumpănă-a gândirii.“, când contururile se estompează, culorile se șterg, reperele dispar, în noaptea minții – rece, oarbă și nemiloasă, ca neagra fatalitate. Extrem de sugestivă, și de actuală, e, în acest sens, o întâmplare hilară din 1957, când un supraviețuitor al răscoalei din 1907, e întrebat de un reporter: „Ia spune-mi, moș Ioane, s-a tras în țărani?!“, iar el răspunde: „Dacă a fost ordin, am tras!“...

După cutremur, e știut, se rează „plăcile tectonice“, apar noi întinderi de uscat, în timp ce altele pier, scufundate în valuri. Se înșeală Eminescu când glosează: ce e val, ca valul trece... Sunt și valuri care încremenesc în masivitatea lor, în aparenta lor tranziție și nestatornicie și care, măcinate, purtate de vânt, devin veritabile dune ale neputinței și disperării. Și, după cum se știe, în pustiu au răsunat vocile marilor profeți... Și cei ai noii ere vin cu „versete“ mai mult sau mai puțin originale: „Toate-s vechi și nouă toate“, în traducere liberă: nouă ni se cuvin toate, pentru că „la vremuri noi, tot noi“. Și, în sfârșit, dar nu în cele din urmă: „Apa trece, pietrele rămân“. Se înțelege că e vorba de pietrele de moară agățate de gâtul subțiat de griji și așteptare al bietului român...

Strigătul, plin de euforie al tinerilor revoluționari: „Ne-am luat porția de libertate“, a fost cântecul de lebadă, a fost sfârșitul unor momente sublime, înălțătoare, care păreau cathartice, purificatoare. Această „porție de libertate“, înghițită pe nemestecate, le-a rămas celor mai mulți în gât, aidoma mărilor lui Adam, după ce a fost izgonit din paradis. Scăpați de teroarea politică, resimt, grabnic, coșmarul terorii economice și gerul cosmic al indiferenței, al învrăjbirii noastre... Ei, dar ce „porție de libertate“ și-au luat alții, având ca arme cinismul și zeflemeaua, acestea amplificându-și reciproc consecințele, numai pentru a dovedi că România e o „țară tristă plină de humor“...

Să nu credeți că n-am încercat, că nu m-am străduit, din respectul și prețuirea ce i le port poetului națio-

nal, să-i urmez sfaturile și îndemnul, extrem de seducătoare, de ademenitoare („Tu așează-te deoparte“; sau „Privitor ca la teatru“; sau „Tu rămâi la toate rece“), dar acele „evenimente“, cum le spun unii, m-au afectat profund, au lăsat urme adânci în viața mea. Cea mai surprinzătoare dintre schimbări este aceea că nu pot termina un discurs până nu încropesc câteva versuri complet lipsite de valoare și originalitate. Mai grav este că „împrumut“ versuri pe care nu le mai înapoiez celor cărora le aparțin de drept și de fapt. Cel mai adesea, subtilizez versuri de la domnul Eminescu (să mă ierte și să mă iubească, vorba lui nenea Iancu, pentru naivitatea mea!), recunoscut pentru generozitatea lui blândă, pentru nesfârșita lui bunătate și înțelegere. Și, iată: *Câte stele sunt pe cer*; / *Toate pân' la ziuă pier*; / *Doar pe cel dosar stingher*; / *Azvărlit într-un ungher*; / *Rămân pete de mister*... Și-am mai căpătat un tic verbal: după orice vorbă spusă, scrisă, sau auzită, adaug invariabil: așa să ne ajute Dumnezeu!

Și, uite așa, zi de zi, ceas de ceas, poporul vede ceata de boieri adunați la sfat, departe de grija turcilor, tătarilor și leșilor, punând țara la cale, adică pe... butuci. De undeva de sus, dintr-o firidă a Castelului, Ion-Vodă, c-un plasture bioenergetic pe nas, binevoiește a zâmbi, aruncând câte o privire distrată spre ceata de boieri, cu ochisorii lui vii, ca două măslinuțe mici, negre... În fața porților, norodul flămând și desculț, murmură, cam după ureche, un cântec vechi, uitat de mult: „Cu gogoși, cu minciunile, / Te făcuși vornic, mișele“... Apoi, cu reculegere și bisericos, ridică ochii spre Cer, acolo unde crede el că s-ar afla bunul Dumnezeu și cu glas smerit, psalmodiază: Doamne, în nimicnicia, nevoința și neputința noastră, te rugăm, apără-ne de oamenii de bine, că de ceilalți ne apărăm singuri, și nu ne duce pe noi în ispită, cu refrenul „Capul lui Moțoc“, ci ne izbăvește de cei răi... Amin!...

Ion DINVALE

Reabilitarea lui Giorge Pascu*

[...] Plecînd de la coperta cărții (Ioan Dănilă, Corina Tîrnăveanu, *Știință și destin – Giorge Pascu*, Bacău, Editura „Egal”, Seria „Recuperație”, 2015), trebuie să lămuresc de la început un fapt: acești doi autori sînt în realitate unul singur. Cel care a scris cartea este domnul Ioan Dănilă, dar bazîndu-se și pe ceea ce i-a oferit fiica celui despre care scrie. E destul de dificil să ai o asemenea colaborare. Pe de o parte, ai avantajul aprovizionării cu datele de arhivă (și sînt multe lucruri citate din arhiva personală a familiei Tîrnăveanu), și nu de-a valma. Dna Corina este absolventă de filologie – deci știe să le evalueze și să le clasifice. Nu am cunoscut-o personal, dar am dedus din evocarea cuiva că este o distinsă intelectuală. Pe lîngă avantajele unei astfel de colaborări, există și dezavantaje. Cînd procedezi în felul în care a procedat domnul Dănilă, adică luîndu-ți în sprijin pe cineva din familie, ochiul aceluia parcă te urmărește în permanență; ești într-un fel, vrînd-nevrînd, cenzurat, gîndindu-te: „Nu cumva am trecut un hotar, dincolo de ceea ce n-ar vrea persoana respectivă să se audă, să se cunoască în legătură cu cel despre care scriu?” Lucrul acestea se poate observa în modul de construcție al cărții și în dimensiunile unor capitole. O mare dificultate a constituit-o, apoi, faptul că Giorge Pascu e un autor cvasinecunoscut pentru cei de azi. Faceți un test prin cancelarii și întrebați profesorii de română ce știu ei despre Giorge Pascu și o să vedeți că nu veți obține decît niște strîngerii din umeri. Nu posedă cunoștințe despre el pentru că a fost un om – și aici atingem și ideea de destin – care din cauza firii lui, a caracterului dificil, a controverselor și a polemiciilor pe care le-a susținut de-a lungul vieții și a finalului obscur de carieră (nu într-un oraș universitar, ci undeva într-o localitate depărtată de centru) s-a marginalizat. Și atunci, cartea aceasta este una de reabilitare, de recuperare, o carte care face dreptate.

Noi toți cei care avem pregătire literară am auzit în numeroase rînduri de „scriitori nedreptățiți”. Putem să facem chiar în momentul acesta o listă. Fiecare epocă are impresia despre unii scriitori că sînt, mai mult sau mai puțin, nedreptățiți, că ar merita o altă situație în ierarhii. S-a vorbit de nedreptățire chiar și în cazul lui Bacovia, ca să mă refer la un exemplu pe care îl cunosc, dar vedeți și alte nume, invocate de cutare sau cutare critic. Ei bine, Giorge Pascu trebuia, categoric, reabilitat și ce este frumos și ce este bine în ceea ce vreau să subliniez este că această reabilitare a lui Giorge Pascu nu o face cineva de la un institut de specialitate – nu au făcut-o nici cei de la Iași, nici cei de la București, nici cei de la Cluj –, ci o persoană, un profesor al Facultății de Litere a Universității „Vasile Alecsandri” din Bacău. Devine o lucrare merituosă, îndrăzneată, chiar prin aspectul acesta, prin inițiativa reabilitării. Există însă reabilitări și reabilitări. Unele preținse reabilitări sînt, nu o dată, îngropări a doua oară; dacă n-ai făcut, cum trebuie, o treabă de genul acesta are consecințe rele: în loc să stimulezi interesul față de cel reabilitat, îl distrugi. Or, domnul Dănilă cum a procedat? Tip expeditiv – un *speedyman* în toate –, a dozat foarte bine capitolele, în așa fel încît lasă loc pentru adăugiri, ale sale ori ale altora care știu ceva despre Giorge Pascu. El a fost obligat – cum am spus – la o anume echilibristică, la o anumită „diplomație” și din cauza colaborării cu moștenitoarea autorului despre care scrie.

Poate că unii dintre dumneavoastră ați citit recent și încă aveți proaspătă în memorie o pagină sau alta din *Tămîie și otravă*, în care Al. O. Teodoreanu, adversar implacabil al lui Giorge Pascu, face din el un personaj odios, în sensul că a fost acuzat de ingraturitudine, dar nu și de (și voi reveni la aspectul acesta) neștiință. A fost acuzat pentru că s-a amestecat în unele lu-

cruri și nu oricum, ci într-o manieră agresivă, pentru a-și impune forțamente opiniile. Ziceam că dacă l-ați citit pe Păstorel, dacă ați citit pe Demostene Botez, dacă ați citit *Scrisori către Ibrăileanu*, în care e descris de unii dintre cei ce l-au cunoscut îndeaproape, n-aveți cum să ajungeți la o impresie favorabilă despre el. Dar ca să-i descifrați firea, caracterul, am venit aici cu cîteva spicuiuri dintr-o revistă la care el a colaborat – e vorba de *Curentul nou*, revista lui Henric Sănielievici, care a început la Galați și după aceea a ajuns la București. [...] Domnul Dănilă are în carte un fel de paranteză în care spune că Giorge Pascu este autorul moral al înființării *Vieții Românești* în 1906, la Iași. Ce se întîmplase? *Curentul nou* se baza pe unii dintre colaboratorii de la Iași, între care și Ibrăileanu, și atunci el a considerat sau a sugerat că nu ar fi rău ca revista să ajungă la Iași, să reponească de la Iași. Ea a repornit, dar cu o altă forță, financiară, pentru că – trebuie arătat – în *Viața Românească* s-a investit. Era singura revistă care, atunci, își plătea colaboratorii. (Astăzi, dacă își închipuie cineva că te poți îmbogăți din colaborări, are cea mai proastă iluzie.) *Viața Românească* devenise un fel de simbol al unei reviste mercantile: revista care plătește! Imaginați-vă ce s-ar întîmpla acum dacă s-ar afla că revista X plătește; și nu oricum, ci gras! S-ar produce o afluență de „condeie” înspre redacția respectivă, ar fi înghesuială mare, invidii. Evident, mulți dintre cei care au criticat deschis sau pe alături *Viața Românească* erau nemulțumiți nu din considerații idealiste, ci că au fost refuzați. Nu era vorba atît de onoarea de a publica într-o revistă prestigioasă – prima noastră revistă cu adevărat europeană –, cît mai ales de șansa de a avea un mic capital de pe urma muncii lor intelectuale. Giorge Pascu a colaborat la *Viața Românească* cu articole și recenzii.

Fiecare dintre noi sîntem moștenitorii celor care ne-au format intelectual. George Pascu este moștenitorul ideilor și atitudinilor lui Alexandru Philippide, și atunci, de fiecare dată cînd are ocazia, atacă pe cei care erau adversarii lui Philippide. Astăzi nu cunosc polemici între școlile lingvistice românești – polemici cu ecouri. Poate că sînt mici conflicte, dar veritabile polemici nu, cum existau atunci, între școala lui Philippide de la Iași și școala lui Densusianu, și după aceea cu școala lui Sextil Pușcariu de la Cluj. George Pascu făcea, evident, politica științifică a lui Philippide, în sensul combaterii acelorași lucruri pe care le-a combătut și Philippide, în excepționalul studiu *Specialistul român*. Aici Philippide îi lua la refec pe toți (unul dintre aceștia era chiar Hasdeu) cei care s-au pronunțat în materie de lingvistică, dar nu aveau pregătirea de specialitate, adică gradul de competență pe care îl necesită această disciplină. Metodic, Philippide îi scarmănă – dacă pot să folosesc acest verb – pe toți, le arată minusurile, le divulgă pseudoștiința.

Mi s-a spus că întîlnirea de azi are loc în Bibliotecă și mi-am zis să amintesc că George Pascu a fost, între altele, bibliotecar, ba chiar director al Bibliotecii Centrale Universitare din Iași. Odată cu *discentralizarea* (atenție la felul în care se scria și cum a evoluat limba română; s-a rafinat, s-a consolidat, s-a scuturat de anumite forme), deci odată cu *discentralizarea administrativă*, se punea și chestiunea *discentralizării culturale*. Dar iată o frază care arată orizontul lui George Pascu: „Oricît de viteaz ar fi un popor și oricît de bogat, el nu rămîne în istoria omenirii dacă n-a reușit să dea o cultură, adică o știință și o artă și o civilizație (cuvintele pe care le apăs sînt subliniate în text), adică o formă de viață bazată pe confortul indicat de progrese de științe, de omenie și dreptate”. Ca să convingă lumea că trebuie intervenit în sectorul acesta al bibliotecilor – era vorba de organizarea pe plan național a acestor așezăminte de cultură –, el vine nu cu un exemplu eu-

ropean, ci cu unul american, elocvent. Vă citesc ce scoate el dintr-o revistă pentru a demonstra importanța bibliotecilor: „La cele mai multe din orașele americane biblioteca este clădirea cea mai impunătoare a orașului, deseori chiar singura, și concepută cu grijă de artă. Ea este deschisă în ceasurile care convin populațiilor muncitoare. Duminica crîșmele sînt închise, dar biblioteca este deschisă. Sute de cititori se duc să-și petreacă acolo de-amiaza, în tovărășia cărților, în mijlocul splendorilor unei decorațiuni bogate, în sălile mobilate confortabil. [...] România nouă trebuie să fie împînzită cu biblioteci populare, și anume de patru categorii, după scopul pe care îl urmăresc: populare de tot, școlare, districtuale, provinciale”. [...]

Iată și polemistul! George Pascu publică în *Curentul nou* un serial cu multe lucruri de actualitate și astăzi despre oligarhia universitară. Da, a existat și continuă să existe oligarhie universitară, adică tatăl, băiatul, ginerele și așa mai departe conduc o facultate. Bineînțeles, în situații de felul acesta nu începe critica: nu te critici în familie, nu se scutură unii pe alții în familie! Unul dintre articolele acestea are subtitlul „Patriotismul” și sînt puși față în față un profitor și un dezavantajat; profitorul e V. A. Urechia, și celălalt, Lazăr Șăineanu. [...]

Ăsta era personajul George Pascu! V-am citat lucrurile acestea ca să vă întreb: e ușor de scris despre un asemenea „personaj” conflictual și, la rîndul său, detestat? E ușor cînd în față ai semnături notorii, semnături respectabile care ți se opun? Ei, în aceasta constă curajul domnului Dănilă: de a înfrunta o critică negativă, de a face din George Pascu un personaj exemplar prin devotamentul față de știință, prin puterea lui de muncă, prin orizontul larg și prin varietatea preocupărilor. Eu nu voi intra în detalii – domnul Dănilă poate, dar eu nu vă pot spune nici o propoziție despre sufixolog, de pildă; cu asta începe cartea: „Fondatorul sufixologiei românești”. Există însă o știință a amănuntelor. Eu l-am folosit pe George Pascu la cursul de literatură ro-

mână veche și vreau să vă spun că multe dintre datele și interpretările pe care le are în istoriile literaturii române vechi nu sînt „diletantice” (cum l-a acuzat C. Giurescu); au fost preluate de alții, dar montate altcumva, uitîndu-l pe cel care i le-a furnizat. E o nedreptate, pentru că oricine face o cercetare literară știe cu cîtă dificultate află o dată, că uneori poți să pierzi o săptămînă, o lună de zile sau chiar mai mult răsfoind documente pentru a face o precizare, și vine altul și îți ia chestia asta, ți-o ia din mers, ca și cum ar exista un fel de cazan colectiv, în care toți am pus legumele și toți avem dreptul la ciorbă. Ori știința e cu totul altceva, adică aici avem nevoie să separăm munca unuia de munca altuia. A folosit cineva odată expresia „munca acră de cercetător”. Da, e o muncă acră, măcar pentru că nu e recompensată. Domnul Dănilă – fac și eu o rimă acum – n-o să-și facă vilă undeva la marginea orașului după cartea asta. Cartea însă va ajunge la un public larg, dar nu dintr-un interes spontan al publicului pentru George Pascu, ci datorită faptului că domnul Dănilă este profesorul de gramatică al băcăuanilor prin ziarul „Deșteptarea”. El are un public, și publicul acesta e dator să-l urmeze. Și-l va urma nu numai cînd e vorba de „Văz și auz” (subsecțiune a rubricii săptămînale „România pentru toți”, semnată în cotidianul băcăuan, din 1994, de Ioan Dănilă – n. red.), ci și cînd vine vorba despre George Pascu.

Constantin CĂLIN

*Fragmente din prezentarea făcută la sala de lectură a Bibliotecii Universității „Vasile Alecsandri” din Bacău – 16 dec. 2019; în imagine, de la stînga: conf. univ. dr. Luminița Drugă, Constantin Călin, conf. univ. dr. Petro-nela Savin, Ioan Dănilă.

Foto: Remus Lupuleasa

Eugen Vaian - 150

N. la 2 noiembrie 1870, în Bacău - m. 25 august 1897, la Campertrix (Franța). **Scriitor.** Fiul angloaiatului Ienacachi Vaianu, de la Casieria generală a județului Bacău, și al Zoiei, fiica lui Grigore Mustea din Bogdănești-Prăjești, descendent al cronicarului Nicolae Mustea. Copilărește pe strada Foișor, unde, la numărul 270, văzuse lumina zilei și se înscrie la Școala de Băieți Nr. 1 din orașul natal, învățător fiindu-i Constantin Platon, întemeietorul Școlii publice din Bacău, cel ce avea să-i schimbe și numele din Vaianu în Vaian. Tot la Bacău urmează primele două clase de gimnaziu, studiile continuându-le apoi la Buzău. După mărturia lui Socrate Georgescu, primul său biograf, i-au plăcut de timpuriu literatura și ziaristica, scoțând, încă din gimnaziu, „din micile economii un ziar litografiat pe care-l distribuia gratis printre elevi“. Ca orice copil avea o imaginație bogată, predispunerea spre peregrinări îndemnându-l, la 16 ani, să-și părăsească, aidoma lui Eminescu, părinții și să se înroleze într-o trupă de actori, cu care a colindat prin diverse locuri. Îndrăgea îndeosebi piesele cu haiduci și piraiți, dar și mai mult ziaristica, așa încât în 1888 putea fi întâlnit la Brăila, unde, de la 3 septembrie, conducea ziarul **Unirea muncitorilor**, „organ al partidei muncitorilor“ din portul dunărean. După numai un an revenea în Moldova, la Roman, pentru a fonda, împreună cu G. Ibrăileanu, elev la Liceul din Bârlad, și Panaite Moșoiu, funcționar la Primărie, revista **Școala nouă**. În calitate de administrator a dus, în perioada iulie 1889 - iunie 1890, tot greul editării, cu atât mai mult cu cât abonamentele se achitau cu întârziere

sau chiar deloc. Pentru a menține cât de cât ritmul de apariție a fost silit să se împrumute cu bani de la sora sa, Matilda, institutoare la Școala nr. 1 de fete, la care a și locuit o perioadă. Fiind în pericol propria supraviețuire, s-a angajat ca redactor la ziarile liberale **Vocea Romanului** (4 mai 1889-26 aprilie 1890) și **Moldova** (15 iunie-27 septembrie 1890), în paginile cărora a publicat nu doar articole de direcție și atitudine, ci și poezii, schițe, nuvele, traduceri. În coloanele **Moldovei**, bunăoară, atacă frontal viciile societății, scriind despre **Pornografie și naturism** ori **Beția în veacul XIX** și considerând că scriitorul, care dorea „să fie oglinda mediului în care se-nvârtește, a secolului său“, nu putea „să fie astăzi decât pornograf, imoral ca și societatea noastră pe care ar copia-o și a cărei creațiune este“. Condamnând „lăcomia editorilor“, care împiedicau „dezvoltarea gustului de cetit, adică al oricărui avânt de propășire intelectuală“, inițiază publicarea unor opere literare și științifice în ediții ieftine, traducând el însuși, în 1891, din franceză, romanul lui Turgheniev, **Întâia dragoste**, pe care-l publică în Noua tipografie W. Haber din Roman. Acesta fusese precedat, în februarie 1890, de minusculul volum **Artiștii (copii după natură)**, ce

includea povestirile **Artiștii** și **După boală**. Atacat în permanență de ziarul lui Emanuel Arghiropol, **Romanu**, are neplăceri cu poliția, așa că, după 27 decembrie 1890, când a apărut ultimul număr din **Moldova**, pleacă la București, unde va lucra în redacțiile mai multor publicații, între care amintim doar **București, Ilustrațiunea română** (ca prim-redactor), **Adevărul**, **Romanul**, **Țara**. În 1892 publică, la Tipografia Basilescu din Capitală, volumul **Fin de Siècle**, ce înmănchea versuri, epigrame, idile și profiluri, iar la 18 decembrie, același an, se căsătorește, la Paris, cu Libertatea, fiica Smarandei Gr. Mustea, ea însăși scriitoare, sub presudonimul Laura Vampa. Împreună cu soția editează, la 1 ianuarie 1893, revista **Săptămâna ilustrată**, pe coperta căreia inserează, număr de număr, portretele unor scriitori români (Eminescu, Caragiale, Delavrancea, Vlahuță ș.a.) și, din 11 aprilie, începe să-și publice, în foileton, romanul **Măritată**. Pe marginea subiectului acestui „roman nou“ avea să revină în numărul 15, din 2 mai, în articolul **Convorbire săptămânală**, alte idei legate de literatură putând fi întâlnite în articolele **Artiștii cetățeni**, **Critici... voi?**, **Însurătoarea poetilor** ș.a. Invitat de Grigore G. Păunescu la Alexandria, conduce aici gazeta **Vocea Alexandriei** (11 decembrie 1894-23 aprilie 1895), dar revine în Capitală, unde între 16 septembrie 1896 și 16 martie 1897 editează ziarul **Presa**, care ilustrează concepția sa despre gazetărie. Bucuria de a avea nu numai o publicație proprie, ci și una ilustrată și literară, cum apărea de la 1 ianuarie, a fost de scurtă durată,

absența fondurilor producându-i mari neplăceri în relația cu tipografia, care, în cele din urmă, a sistat apariția. Deși din iulie 1896 și până în ianuarie 1897 fusese și prim-redactor la **Liga Ortodoxă**, cheltuielile de editare l-au sufcut, așa că decide să se îndrepte, împreună cu soția, spre Paris, unde spera să o ia de la capăt. În drum, parcurs în mare măsură pe jos, tot din pricina absenței banilor, face scurte popasuri la Zürich, Lausanne și Geneva, aici găsim și de lucru, la librăria francezului Goncet. Cum dorința lui era de a-l întâlni pe E. Zola, părăsește Geneva și ajunge cu dificultate la Paris, unde va fi silit să lupte din greu cu viața, lucrând un timp în calitate de contabil la Mesageria internațională condusă de M. Buziano. Bolnav de tuberculoză, boală pe care o descoperă în urma unui consult la Hotel Dieu, demoralizat și tot mai singur, hotărăște să-și ia adio de la viață, aruncându-se în fața unei locomotive de pe ruta Paris-Azincourt. Trupul său ciopârțit a fost găsit în dimineața zilei de 26 august 1897, la kilometrul 173, pe raza comunei Compertix, și îngropat în cimitirul unui sat din arondismentul Chalon. Lăsase în urmă o scrisoare către soție, datată 25 august, prin care își motiva gestul, și o sumedenie de articole risipite în paginile publicațiilor amintite, precum și în **Calendarul literar ilustrat, Democrația socială, Gazeta gazetarilor, Pagini alese, Reclama, Turnul Babilon, Vestea**. Postum, o parte din creație sa avea să fie reunită de Socrate Georgescu în volumul **Proză și versuri** (Tipografia Vocea Învățătorilor, București, 1899), care adaugă textelor selectate și o succintă bio-

grafie, dar se cuvine ca destinul său tragic și urmele lăsate în ziaristica și literatura română să fie readuse în atenția cititorilor de azi, fie printr-o monografie, fie prin reeditarea creației publicistice și literare. Un început firav l-a făcut Filiala Bacău a Societății de Științe Filologice din România, care a organizat la Biblioteca

Județeană „Costache Sturdza“, la inițiativa lui Ioan Dănilă, Octavian Voicu și Eugen Budău, o manifestare comemorativă complexă chiar în ziua Centenarului morții, ce a inclus un simpozion, o expoziție documentară și de carte și un recital de poezie susținut de elevii Liceului Pedagogic Bacău.

Actorul Gheorghe Doroftei

N. 15 decembrie 1935, în Vaslui - m. 23 februarie 2008, la Bacău. **Actor**. Fiul Adelei și al lui Gheorghe Doroftei. Își începe studiile în orașul natal, după care urmează cursurile Liceului „Mihai Viteazul“ din Turda. Ca actor debutează în 1955, de-a lungul carierei interpretând peste 200 de roluri pe scenele teatrelor din Petroșani (1960-1962), Bârlad (1962-1964, 1974-1986), Turda (1964-1967), Reșița (1967-1972), Botoșani (1972-1974) și Bacău (1986-1998). A avut șansa să colaboreze cu regizori din toate generațiile, între care s-au numărat Marieta Sadova, Val Mugur, Ion Petrovici, Emeric Krauss, Victor Tudor Popa, Constantin Dinischiotu, Adrian Lupu, Mircea Cornișteanu, Cristian Nacu, Mihai Manolescu, I. G. Russu, Dumitru Lazăr Fulga, Mircea Marin, Dan Alexandrescu, Radu Beligan, Zoe Anghel-Stanca. A deținut roluri principale în piese de Baumarchais, Goldoni, Ibsen, Marivaux, Moliere, Pirandello, Shaw, George Astalos, I. L. Caragiale, George Ciprian, Al. Davila, Barbu Ștefănescu-Delavrancea, Victor Eftimiu, Liviu Rebreanu ș.a., creând personaje memorabile precum **Damis** („Tartuffe“), **Pampon** („D'ale carnavalului“), **Farfuridi** („O scrisoare pierdută“), **Dragomir** („Vlaicu Vodă“),

Nichita („Omul cu mârtoaga“), **Spano** („Tichia cu clopoței“), **Culai** („Hagi Tudose“), **Luca Arbore** („Viforul“), **Ilie** („Tache, Ianche și Cadâr“), **Pepelea** („Sânziana și Pepelea“), **Dorante** („Jocul dragostei și-al întâmplării“), **Alexandru Ioan Cuza** („Cuza Vodă“), **Pastorul Anderson** („Discipolul Diavolului“) etc. A dat, de asemenea, viață **Tatălui**, personajul principal din filmul **Tatăl** (regia, Paul Mateescu), distins în 1972 cu Marele Premiu la Festivalul de la San Sebastian, roluri de prim plan mai având în filmul **Întoarcerea Vlașinilor** (1983) și în serialul TV **Vlașinii** (regia, Mircea Drăgan), realizate după cunoscutele romane ale soacrei sale, prozatoarea Ioana Postelnicu. A participat, totodată, la Festivalul de Teatru Scurt de la Oradea, Festivalul Teatrului Politic de la Pitești și Festivalul Teatral „Restituiri“ de la Botoșani, iar cu trupa Teatrului Bacovia din Bacău a fost în turneu la Chișinău (1991), unde spectacolul cu piesa **O scrisoare pierdută** de I. L. Caragiale a fost preluat și televizat de Televiziunea din Republica Moldova, și la Paris (1996), unde **Fuga** de Tristan Tzara s-a bucurat de o bună primire, onorând Centenarul nașterii creatorului dadaismului.

Generalul Nicolae Șova

N. 9 noiembrie 1885, în satul Rusăești, comuna Poduri, județul Bacău – m. 12 martie 1966, la București.

Ofițer superior. Fiul lui Ion și al Mariei Șova (n. Solomon), proprietari. Al patrulea dintr-o familie cu opt copii, istețul și ascultătorul Nicolae a trebuit să suporte încă de mic lipsuri de tot felul și să contribuie, cu forțele sale, la multe treburi gospodărești. Deși acestea nu-i lăsau prea mult timp pentru învățat, s-a numărat printre cei mai buni elevi ai Școlii Rusăești (1893-1898), după absolvirea clasei a V-a reușind la concursul de admitere al Liceului de Băieți „Principele Ferdinand” din Bacău, alături de fratele său, Gheorghe. Timp de trei ani a fost susținut, cu mari eforturi, de familie, dar la 15 ani a decis ca să-și câștige singur existența, meditănd copii mai bogați și lucrând în timpul liber la diverse firme ori persoane. Cu banii obținuți și-a plătit gazda, s-a îmbrăcat și a cumpărat cărțile trebuitoare, fiind și în liceu unul din evidențiații la învățătură. A avut o înclinație aparte pentru desen, în 1905 luând și o mențiune specială, dar a fost atras în egală măsură de limbile română, greacă, latină, franceză și germană, la care a obținut constant note peste opt. La absolvirea liceului (1898-1906), de altfel, a fost clasificat primul dintre cei 35 de absolvenți, cu media generală 9,20, succes ce i-a permis să se înscrie la Facultatea de Drept a Universității București. Din păcate, aici nu s-a mai putut întreține și după primul an de studii a fost silit să abandoneze, revenind în Bacău, unde a reușit să se încadreze pe funcția de secretar la Liceul „Principele Ferdinand”. Deși avea un salariu mulțumitor, nu s-a împăcat cu gândul de a fi toată viața un slujbaş mărunț, așa că s-a orientat spre cariera militară, în toamna anului 1907 fiind admis la Școala de Ofițeri de Infanterie din București. Setea de învățătură și disciplina exemplară, ce l-au caracterizat dintotdeauna, au fost repede remarcate, astfel că pentru sânguina și rezultatele sale strălucite a fost recompensat încă din timpul școlii cu

„Medalia Jubiliară Carol I”. La 1 iulie 1909 elevul eminent a devenit sublocotenent și, la cererea sa, a fost repartizat în cadrul Regimentului Nr. 27 Infanterie Bacău, mai aproape de locurile natale. Numit comandant de pluton, a pus aceeași râvnă în formarea subordonaților, fiind apreciat de comandantul de regiment ca un ofițer disciplinat și cu simțul datoriei. Inteligența sa nativă și puterea de observație, dublate de disciplina fermă și morala ireproșabilă i-au provocat și adversități, dar la 1 octombrie 1911 e trimis să urmeze cursurile Școlii Speciale de Infanterie, unde s-a clasat al 29-lea din 223 de absolvenți. La 1 iulie 1912 a revenit în unitate cu o foaie calificativă încărcată de aprecieri favorabile, între calitățile remarcate de comandantul școlii numărându-se disciplina, ținuta corectă, spiritul de inițiativă, concepția sănătoasă și clară, calmul și energia, stăpânirea de sine. Grație acestor aprecieri și a muncii stăruitoare, la 30 octombrie 1912 este avansat la gradul de locotenent și la 1 iulie 1913 a fost promovat ca adjutant al Regimentului, calitate în care e prezent cu unitatea sa la campania legată de cel de-al doilea război balcanic. S-a remarcat prin autoritate și curaj, severitate și dreptate în relația cu inferiorii, grijă pentru oameni și materiale, fiind propus pentru decorarea cu Ordinul „Coroana României”, clasa a V-a. Remarcabilele succese ale victorioasei campanii din 1913 i-au adus în cele din urmă Medalia „Avântul Țării”, pe care a primit-o la 20 iulie 1914. S-a dedat din nou studiului, în

contextul izbucnirii primului război mondial fiind pregătit să urmeze Școala de Război și să lupte în orice moment pentru apărarea gliei străbune. După 14 august 1916, când România a renunțat la neutralitate, unitatea sa a luat parte la luptele pentru dezrobirea Ardealului, dar s-a retras apoi în zona Văii Uzului, unde frontul se stabilizase. Pentru merite și bravură pe câmpul de luptă, la 1 noiembrie 1916 e avansat în mod excepțional la gradul de căpitan și primește comanda Companiei de mitraliere a Regimentului. Curajul său mobilizează ostașii în aprigele lupte de pe Argeș, din apropierea Bucureștiului, de la Odobești și Țifești, dar mai ales în sângeroasele încleștări de la Pralea și de pe Dealul Zăbrăuți, unde compania sa de mitraliere hotărăște, între 1 și 5 ianuarie 1917, victoria Regimentului. Luptând el însuși cu mitraliera în fruntea trupe, tânărul căpitan e dat exemplul pe Regiment pentru modul eroic în care a știut să mențină cu orice preț, timp de o lună și jumătate, cota 779 de la Paltin, rezistând tuturor atacurilor inamice și capturând de la invadatori 5 mitraliere. La 20 februarie, când compania sa de mitraliere a fost retrasă pentru refacere, el a fost detașat la Centrul de Instrucție al Armatei a 2-a, primind misiunea de a organiza cele trei companii de mitraliere incluse în propriul regiment. Odată testul trecut, la 15 martie 1917 e numit comandant al Școlii de Mitraliere, proaspăt înființată pe lângă Statul Major al Armatei a 2-a, izbutind să instruiască, până la 28 iulie, toate cele 200 secții de mitraliere ale acesteia. Neodihna și râvna cu care a pregătit mitralierii, dotați acum cu echipament francez, i-au adus noi recunoașteri, în august 1917 fiind numit în Biroul de Operații al Diviziei 7 Infanterie, funcție în care va avea un rol decisiv în operațiunile din zona Cireșoaia. Remarcat de generalul Scărișoreanu, comandantul marii unități, este din nou propus să fie avansat în mod excepțional și să fie decorat cu Ordinul „Steaua României”, în grad de cavaler, propunere ce

avea să se materializeze la 1 septembrie și, respectiv, 16 octombrie 1917, când i s-a înmănat Decorația „Steaua României” clasa a IV-a, cu panglică de Virtute Militară. În același an e decorat și de ruși, care îi acordă Decorația „Sfânta Ana” cu fundă de război, clasa a III-a. La 21 mai 1918 e numit șef al adjuncturii la Divizia 7, calitate în care dă „adevărate soluții la toate documentele”, iar între 15 iulie și 25 septembrie reușește să redacteze istoricul participării diviziei amintite la campania din anii 1916-1917. Urmare a muncii fără preget depuse, la 25 septembrie 1918 e promovat ca șef al Biroului Mobilizare la Divizia 7, pregătind cu rigurozitate toate documentele de stat major trebuitoare noii mobilizări. Trudind zi și noapte, între 1 noiembrie 1918 și 31 martie 1919 contribuie, în calitate de șef al Biroului Operațiunilor la Divizia 7, la ocuparea orașelor Târgu Mureș, Turda, Cluj, Baia Mare și Sighet, fiind propus de mai multe ori pentru avansare la excepțional și decorare. Începând cu 1 septembrie 1919 e solicitat să lucreze la Biroul Informații al Corpului 6 Armată, întocmind, între altele, o lucrare specială, foarte dificilă, despre situația trupelor ungare, dovedind încă o dată pricepere deosebită în „chestiunile militate de tactică, strategie și organizare”. Pentru meritele sale și actele de vitejie, la sfârșitul războiului a fost, de altfel, decorat cu Ordinul „Coroana României” cu spade, în grad de ofițer, cu panglică de Virtute Militară (8 septembrie 1919) și Crucea comemorativă 1916-1919 cu baretele Ardeal, Carpați, București, Târgu Ocna (1 octombrie 1919), la care s-a adăugat Medalia „Victoria” a marelui război pentru civilizație, 1916-1921 (20 iulie 1921). În toamna anului 1919 e admis, de asemenea, ca elev al Școlii Superioare de Război, încă din primul an de studii fiind apreciat ca „un prea bun ofițer care merită a înainta la excepțional”. Înclinațiile sale speciale pentru tactică și strategie, dar deopotrivă și pentru topografie, cunoașterea și folosirea armelor ori științele umaniste și limbile străine îl propulsează, după ab-

solvire, în noi funcții. La 1 noiembrie 1921 devine șef al Biroului 2 operații și instrucție din cadrul comandamentului Diviziei 7 Vânători, obținând calificative foarte bune, ce-i aduc alte propuneri de avansare și atribuții suplimentare. Predă, bunăoară, tactica și geografia militară la Școala Specială de Infanterie și susține mai multe conferințe la comandamentul diviziei. La 1 noiembrie 1924 e numit subșef de stat major la Comandamentul 6 teritorial, iar la 10 mai 1925, după șapte propuneri consecutive de avansare la excepțional, e ridicat la gradul de locotenent-colonel. Considerat de toți un ofițer eminent, capabil să conducă „un regiment în foarte bune condițiuni”, i se încredințează, la 1 aprilie 1927, funcția de comandant de batalion în Regimentul 83 Infanterie „Tribunul Simion Balint”, dislocat în Garnizoana Cluj, iar între 1 noiembrie 1928 și 31 martie 1929 cea de ajutor de șef de corp la același regiment. Timp de doi ani va fi, apoi, subșef de stat major la Corpul 6 Armată, de la 1 aprilie 1931 preluând comanda Regimentului 83, unde fusese comandant de batalion și locțiitor de comandant. Calificativele obținute în noua calitate îi atestă zelul și râvna, spiritul organizatoric și de inițiativă, fermitatea deciziilor, desăvârșita competență în instrucția trupei și a ofițerilor, care îl propulsează în „elita ofițerilor noștri”. În condițiile profunde crize economice din acei ani, construiește o nouă popotă, o sală de conferințe și pavează cu piatră curtea regimentului, fără a primi nici un ajutor material din partea cuiva. La 1 aprilie 1932 e avansat la gradul de colonel, iar la 1 decembrie 1934 e mutat în Marele Stat Major, unde timp de o lună urmează un curs special, care l-a propulsat spre un nou domeniu de activitate. Între 1 ianuarie 1935 și 1 ianuarie 1938 e, astfel, atașat militar al Statului român la Viena, calitate în care a trimis lunar la București buletine, studii și rapoarte informative de un real folos Marelui Stat Major. Contactul permanent nu doar cu militarii și diplomații aflați în capitala Austriei i-au lărgit considerabil

viziunea asupra evenimentelor istorice aflate în derulare în Europa, opiniile și poziția sa atrăgând simpatia austrieșilor, care l-au decorat, pe 8 ianuarie 1938, cu „Crucea de cavaler al Ordinului de Merit”. Fără a-și neglija misiunea, în 1937 a urmat un curs de comandament, în urma căruia a fost propus la comandă de brigadă și la o nouă avansare în grad. În consecință, la 1 ianuarie 1938 e chemat în țară și numit comandant al Brigăzii 20 Infanterie, dislocată în Garnizoana Alba Iulia, iar la 21 martie același an e înaintat la gradul de general de brigadă, participând cu efectivul comandat de el la manevrele regale și fiind remarcat de regele Carol al II-lea. Urmează, firesc, o nouă promovare, de data aceasta în Ministerul Apărării Naționale, unde este numit, de la 10 februarie 1939, director al personalului. Deși directoratul său a durat mai puțin de doi ani, în „acest post rezultatele au fost uimitoare”, generalul băcăuan dovedindu-se omul providențial de care oștirea avea nevoie pentru a restabili prestigiul acestei direcții și încrederea ofițerilor în ea. Ferm și corect, a instaurat dreptatea absolută în situația ofițerilor, întocmind o lege a înaintării în armată, un anuar al ofițerilor activi și, pentru prima oară, unul al celor în rezervă. Cu impresionanta sa forță de muncă, tot în 1939 a urmat cursul de comandant pentru mari unități, notările de excepție soldându-se cu propunerea pentru comandă de divizie. În urma reorganizării ordonate de generalul Ion Antonescu, la 10 ianuarie 1941 primește comanda Diviziei 1 Gardă, dislocată în misiune de acoperire pe Prut, între Fălciu și Bogdănești. La urgent toate măsurile ce se impuneau pentru declanșarea războiului de eliberare a Basarabiei și a Bucovinei de nord, ordinul de forțare a Prutului venind la 22 iunie 1941, când Divizia de Gardă a intrat în focul luptei pentru păstrarea celor două poduri de peste râu, nearuncate încă în aer de sovietici. După 27 de zile de luptă neîntreruptă, bilanțul diviziei era impresionant, faptele de glorie ale ostașilor și ofițerilor

comandați de el fiind citate prin ordine de zi pe întreaga armată și răsplătite cu numeroase ordine și medalii. Pentru contribuția adusă la victoria de la Fălciu, unde a avut loc una din cele mai grele bătălii, de la Leova și Dealul Vulturului, pentru distrugerea Diviziei 25 sovietică în înclăștarea de la Kagarlâk și alte fapte de arme el însuși a primit, la 17 noiembrie 1941, Ordinul „Mihai Viteazul” clasa a III-a. A urmat asaltul Odessei, în cucerirea căreia trupele sale au un rol decisiv, mai întâi pe direcția Macarova, apoi pe cea a plătoului de la vest de Dálnik. Îi sunt remarcate și de această dată calitățile de „foarte bun general comandant de M.U., cu competență și aptitudini verificate pe câmpul de luptă”, pentru meritele sale bravul comandant fiind propus și admis la înaintarea pentru gradul de general de divizie, pe care-l primește oficial la 24 ianuarie 1942. Între timp, după căderea Odessei, la 16 octombrie 1941, Divizia de Gardă se întoarce în țară, unde execută misiuni curente, iar de la sfârșitul anului 1942 se îndreaptă cu o parte din efectiv spre Dobrogea, pentru a apăra Litoralul de debarcările inamice. Reface dispozitivele distruse de valuri, execută altele noi și menține contactul permanent cu unitățile rămase în alte garnizoane din țară, demonstrând încă o dată că face parte din „marii noștri generali de război care vor fi înscrși în istoria neamului și al cărui nume va fi înscris printre eroii săi”. Drept recompensă, la 19 februarie 1943 e numit subsecretar de stat pentru marină în cadrul Ministerului de Război, calitate în care ia măsuri judicioase menite să protejeze potențialul combativ al flotei noastre, impunând o mai bună organizare a comandamentelor și o folosire eficientă a resurselor. Pentru meritele incontestabile, la 24 ianuarie 1944 e avansat la gradul de general de corp de armată, munca asiduă fiindu-i totodată răsplătită cu Medalia „Virtutea Maritimă”, categoria navigant, în toate cele trei grade. Înălăturat din funcție după evenimentele de la 23

august 1944, e pus pentru o lună la dispoziția Ministerului de Război, dar în urma cererilor sale repetate de a fi trimis pe front, la 22 septembrie 1944 e numit la comanda Corpului 7 Armată, care ocupa la acea oră un dispozitiv de luptă la sud de orașul Timișoara. În condiții cu totul speciale, se remarcă și de această dată, contribuind nu doar la eliberarea ultimelor teritorii românești, ci și a Budapestei și a altor localități maghiare și slovace. Fiind adesea chiar în prima linie, la 1 ianuarie 1945 e pentru a doua oară distins cu Ordinul „Mihai Viteazul” clasa a III-a, fiind citat în mai multe rânduri pe Armata a 4-a, pe Ministerul de Război și elogiât de comandanții aliați. Imixtiunile comandamentelor sovietice în problemele interne ale armatei române aveau să conducă însă, în cele din urmă, și la înălăturarea sa, la 1 februarie fiind chemat în țară și la 24 martie 1945 „trecut din oficiu în poziția de rezervă”. Pensionarea forțată nu avea să-i aducă liniștea, cu atât mai mult cu cât în ianuarie 1946 este arestat preventiv și dus la închisoarea Văcărești, fiind inculpat abia peste nouă luni, la 24 septembrie și judecat peste alți doi ani, la 15 decembrie 1947, pentru „dezastrul Țării” și „crime de război”. Curtea de Apel București confirmă, la 6 februarie 1948, condamnarea sa la „10 ani de temniță grea” și confiscarea averii. Transferat în închisoarea de la Aiud, cunoscută pentru regimul său dur de detenție, se liberează în ianuarie 1956, însă grav bolnav de maladia Parkinson. E internat un an în Spitalul Parhon, apoi e oblicat să trăiască doar din pensia soției, a sa fiind anulată încă de la 10 octombrie 1948. În pofida demersurilor, aberanta decizie e anulată abia la 1 iunie 1964, an în care, ca o ironie a soartei, e decorat, la 10 august, cu Ordinul „23 August”, clasa a III-a, pentru „merite deosebite în opera de construire a socialismului”. După acest an e invitat să evoce faptele sale de arme, publicând chiar studiul *80 de zile de lupte pentru eliberarea Budapestei de sub*

jugul fascist, inclus în volumul *Armata română în războiul antihițlerist* (Editura Politică, București, 1965), dar în care nu a putut să scrie de ce Corpul 7 Armată a fost scos din luptă după ce cucerise importante poziții și pătrunsese 11 kilometri în interiorul capitalei ungare. S-a stins după o grea suferință, fiind înmormântat cu funerarii militare în Cimitirul Ghencea Militar, pe Aleea Generalilor. A lăsat în urmă amintirea unui comandant de oști deosebit, impresionante fapte de arme și câteva ctitorii dragi lui Dumnezeu, între care cea mai importantă este Biserica cu hramul Sfântul Gheorghe, Sfântul Nicolae și Înălțarea Sfintei Cruci din Ivești, județul Galați, începută la 5 iulie 1942 și sfințită la 19 septembrie 1943, în memoria celor 2100 de eroi ai Diviziei 1 Gardă, ce și-au vărsat sângele pentru eliberarea Basarabiei și a Bucovinei de nord. Decorat cu Ordinul „Meritul Cultural” în grad de ofițer pentru această inițiativă, susținută de un impresionant colectiv de militari și civili, cetățeanul de onoare al comunei Ivești, vrednicul general nu și-a uitat niciodată obârșia, ocupându-se personal, în 1939, de refacerea Bisericii Rusăști, pentru care a donat banii necesari procurării materialelor și plății lucrătorilor. Are, de asemenea, meritul că în Basarabia a redeschis numeroase biserici transformate de sovietici în hambare și cinematografe, încreștinând sute de copii și cetățeni siliți să trăiască în afara ortodoxiei străbune. În semn de omagiu, consătenii i-au dat Școlii Nr. 1 din Poduri numele „General Nicolae Șova”, deschizând în incinta acesteia o cuprinzătoare expoziție foto-documentară dedicată eroului, immortalizat și într-un bust de către sculptorul Marius Butunoiu. Totodată, o stradă din Moinești și o alta din Bacău îi poartă, de asemenea, numele, ca și actualul Corp 7 Armată, cu care s-a încununat de glorie pe câmpurile de luptă.

Manuscris

1:1 Iubirea neîncepută*

Frumoasă și blândă ca amiaza
înainte de sângereare

ea nu știe ce-i țișatul / nu știe
că noaptea e limes și limită
(dansează pe treptele cerului
cu picioarele goale)

el îi va dăruia lumea / ea se va dăruia
aceluia care frumusețea i-o cântă

caldă ca ploaia de vară este iubirea
neîncepută!

1:2 Sărută-mă!

Sărută-mă! mi-s buzele ca mierea
ce-așteaptă o albină s-o culeagă

în miezul florii tremur / mângâierea
ți-e blândă?

trupul meu de ambră
un prinț calin așteaptă
de ieri / de-o viață-ntreagă

sărută-mă! mi-i gura mirt și fragă

1:3 Mireasma sufletului tău

Te recunosc iubite / pe-ntuneric
după mireasma sufletului tău

c-un strop de nard (amețitor / eteric)
aprinzi dorințe
și-mblânzești fiori

*te recunosc iubito după cântec
după cuvântul presărat pe flori*

1:4 Hai să fugim!

Iubite / să fugim din galaxie
către abisul căptușit cu crini
întunecat și-amețitor
precum e vinul
și cum ne este dragostea-destin

*să ne-nvârtim în pași de vals
iubito / iar tu cu mâna delicată să ții
un fald al fustei albe de atlas
și-n dulci spirale
doar a mea să fii*

să ne iubim cât noaptea nu ne-alungă
din tantricele noastre erezii

1:5 El îmi spune că sunt frumoasă

Mângâierile lui sunt luciri de lună pe râu
(dau contur cerului răsturnat
lunecând o dată cu apa)

el îmi spune că sunt frumoasă și eu
mă arcuiesc
sub cuvinte / sub mâinile lui

1:6 Floarea roșie din pustie

*Ca floarea roșie din pustie!
atât de frumoasă este iubita mea*

o dată la o mie de ani înflorește!

*aleasă / cu fiecare petală de poezie
mi se dăruie
în mileniul acesta
care începe cu zâmbetul ei*

1:7 Acolo unde asfințitul

Că am rătăcit vina o poartă doar vântul!
m-a răsucit în loc / legată la ochi

*caută-l la marginea cerului - mi-a zis -
pe iubitul tău caută-l acolo unde asfințitul
se așază pe o piatră
și plânge*

Simona Nicoleta LAZĂR

* Versuri din **Cântul Unu (1:17)** al volumului de
poeme pregătit pentru tipar, **Canticum canticorum**.

Manuscris

Cât e lumea...

Doamne, viața-i un nimic,
Picură din pic în pic

Și se duce, și se duce,
Din răscruce în răscruce,

Și aleargă, și aleargă,
Cât e lumea ei de largă,

Și se-ntoarce iar în loc,
Viață, viață, nenoroc...

Doamne, iartă!

Doamne, câmpurile-s verzi,
Eu exist, Tu nu mă vezi,

Dar se pare că mă știi,
Scri-am niște poezii,

În care, biet păcătos,
Te rugam, fără folos,

Să mă ierți că, mai deloc,
Bunăta-tea-Ți n-o întorc,

Nici în rugă, nici suspin,
Nici în lacrimi, ci-n venin,

În venin de șarpe rău,
Fără niciun Dumnezeu,

Fără teamă că-ntr-o zi,
În pământ voi reveni,

Hrană râmelor haine,
Doamne, iartă-mă pe mine!

Fă-mă, Doamne!

Doamne, sufletul mi-e plin,
Nu de-amar, nu de venin,

Ci de dorul către Tine,
Care din adâncuri vine,

Urcă-ncet și mă cuprinde,
Aducându-mi ca merinde

Slova cea de foc rostită,
Să nu fug către ispită

Și s-o iau pe drumul drept,
Doamne, fă-mă înțelept!

Ninge, Doamne...

Ninge, Doamne, ninge stins,
Dor de Tine m-a cuprins.

Ninge, Doamne, ninge lin,
Zilnic Ție mă închin.

Ninge, Doamne, ninge des,
Imne simple Ți-am ales.

Ninge, Doamne, ninge blând,
Mântuire-aștept, la rând.

Ninge, Doamne, ninge rar,
Viața mea Ți-o dau în dar!

Doar atât

Vin ninsorile și azi
Rupând crengile la brazi

Smulgând cetina cea verde
Înșuși codrul pare-a pierde

Bătălia cu nămeții
Până-n zorii dimineții

Când viforita cea mare
Se oprește dând de soare

Însă numai până-n seară
Când ninsoarea vine iară

Potopind pământ și cer
Doamne, iartă-mă, îți cer!

Lerui ler

Cu nădejde și iubire
Să-L întâmpinăm pe Mire,

Care vine an de an
Și la cler, și la mirean,

Vine să ne dăruiască
Viață nouă, creștinească,

Vine încărcat de dor
Pentru noul Său popor,

Oferindu-i a Sa viață
Și, prin pilde, o povață

Pentru toți și pentru toate,
Până dincolo de moarte!

Să-I deschidem ușa dară,
Lui, Născutul din Fecioară,

Dumnezeu și Duhul Sfânt,
Împăratul pe pământ...

Să-L primim cu bucurie,
Ceas de ceas, până-n vecie!

Lerui Ler, că Domnu-i bun,
Vine-n seara de Crăciun,

Să-L întâmpinăm cu drag,
Dându-I inima, în prag,

Și-o colindă, până-n zori,
La mulți ani, în sărbători!

Cornel GALBEN

Secretul pisicii Fantoma

- Ce mult îmi doresc ca Fantoma să poată vorbi! a spus în șoaptă Daniela. Măcar o oră! Doar atât, o oră să vorbească!

Fantoma e o frumusețe de pisică neagră. Are lăbuțele albe, parcă ar purta șosete. La gât, are guler tot alb, iar una dintre urechi are o pată în vârf. Atunci când o privești din față, urechea pare mai scurtă. Și mai are o pată albă, pe bot, chiar lângă năsul roz.

- De ce îți dorești asta? se aude o voce.

- Cum de ce? Ca să am cu cine să mă joc de-a interviul!

Daniela se întoarce, curioasă.

- Cine a vorbit?

Chiar așa! Nu e nimeni în jur. Cine a vorbit?

- Eu! a răspuns calmă Fantoma. Eu, Fantoma, pisica ta!

- Oaaau! se miră Daniela, așezându-se jos, pe parchet, lângă pisică.

- Nu înțeleg de ce te miri? întreabă Fantoma. Ți-ai dorit ca eu să vorbesc? Poftim! Vorbesc!

- Oaaau! Pisica mea vorbește!

- În locul tău, m-aș grăbi! a spus pisica. Ți-ai dorit ca să vorbesc o oră doar. Nu știi de ce, dar dorința ta s-a îndeplinit!

- Oaaau! exclamă iar Daniela.

- Termină cu oaaau-ul ăsta! Te repeți! Hai, întreabă-mă mai repede, timpul trece! a spus Fantoma, arătând spre ceas.

- Da! Ai dreptate! a recunoscut Daniela, privind acele ceasului din perete.

- Ce ai de spus cu privire la prima întrebare? a rostit Fantoma cu un ton profesoral.

- Păi, a răspuns, intimidată, Daniela. Păăăi, aș vrea să știu de ce te speli toată ziua?

- Cum adică, de ce mă spăl? Ca să fiu curată! De multe ori, când pui mâinile murdare pe mine, te spăl și pe tine, ai observat?

- Dar eu sunt curată! a protestat Daniela. Doar nu vrei să spui că

miros?

- Miroși a om! a răspuns enervată Fantoma. Și dacă tot vorbesc, am să-ți spun, ca să fii sigură, că nu-mi place când mă mângâi invers, de la coadă la cap! Îmi întorci blana pe dos!

- N-am să mai fac! a promis Daniela.

- Nu-mi place nici când îmi dai mâncare fierbinte, sau prea rece. Mă doare burta după ce mănânc!

- Bine! Voi fi atentă de acum, a spus Daniela.

- Să-mi dai pește, auzi? Pește mare, mic, cu piele sau fără, prăjit sau din conservă, oricum ar fi! Mă topesc după pește!

- Am înțeles! a răspuns ascultătoare Daniela. Deci, pe primul loc e peștele, preferatul tău! Mi-am notat, să știi! Uite aici, în carnețel! Acum pot să-ți pun întrebările?

- Nu! Nu am terminat încă! Mai e ceva, foarte important, a spus Fantoma, concentrându-se. Nu mă mai deranja când dorm!

- Bine! Nu am să te mai deranjez când dormi! a aprobat Daniela. Acuma urmez eu!

- Nu încă! Nu am terminat! Ascultă! Când vezi că îmi este sete, deschide robinetul de apă din bucătărie. Lasă-l să curgă încet. Iubesc apa proaspătă, direct de la robinet!

- Aha! Din cauza asta te-am găsit în chiuvetă! a răspuns, foarte serioasă, Daniela. Acum se explică tot. Să știi că mi-am notat! Acum e rândul meu să pun întrebări. Vreau să aflu

secretele tale!

- Mai stai puțin! Ar mai fi ceva... Vorbește cu mama ta să nu mai curețe praful cu sprayul nesuferit. Miroase oribil! Îmi șterge toate mesele prietenoase!

- Poftim? Ce sunt acelea, mesaje prietenoase? a întrebat Daniela.

- Sunt mesajele pe care le las, atunci când mă frec cu botul de mobilă. Înseamnă: stați la distanță, e casa mea!

- Nu înțeleg... s-a supărat Daniela.

- Of! Ești cam grea de cap! Ce nu înțelegi? Tu, când vii acasă, nu găsești semne prietenoase? Tablouri, coșuri cu fructe, perdele, flori?

- Ba da!

- Vezi? Așa fac și eu. Atunci când mă scarpin cu botul de mobilă, mirosul meu se lipește acolo. Asta înseamnă că acel lucru e al meu. Gândește-te ce rău e, atunci când mă întorc din grădină și nu mai găsesc mesaje prietenoase. Pentru că au fost șterse! Cu sprayul care miroase oribil! Trebuie să o iau de la capăt cu scărpinatul de dulapuri, scaune, uși... Spune-i mamei tale să nu mai șteargă mobila. Of! Am să mă îmbolnăvesc de astm!

- Am înțeles... a murmurat Daniela. Totuși, nu cred că mama va renunța să...

- A! Să nu uit! Mai e ceva! Pariez pe cele cinci pernuțe de la lăbuța din față și patru de la cea din spate, că n-ai știut ce comoară ai aici, în casă! Află, dragă Daniela, că sunt o pisică stângace. Da! Stân-ga-ce! Habar nu ai, văd după fața nedumerită pe care o faci, că suntem foarte puține pisici de acest fel pe fața pământului!

- Dar...

- Nici un dar! Majoritatea pisicilor folosesc ambele lăbuțe din față, câteva sunt dreptace, iar doar cele alese, ca mine, sunt stângace. Așa că,

te rog să ai grijă data viitoare, pe ce parte îmi așezi castronul cu mâncare!

- Voiam să te întreb... a încercat să spună Daniela.

- Stai, să nu uit! E foarte important! Data viitoare când îți cer de mâncare, ar trebui să te străduiești să te miști mai repede. Ce mare lucru e să răstorni câteva bobite în castron? Sau să-mi dai o bucată de șuncă de pe farfuria din frigider?

- Ai dreptate! Dar, întrebările?

- Aaaa! Ce greșală era să fac! Cum am putut să uit asta? Ei bine, să nu-mi mai strigi niciodată: „pleacă de aici!” sau „ieși afară!” Nu e frumos din partea ta! Ți-ar plăcea să strig și eu la fel?

- Nu... Nu mi-ar...

- Să știi că pisicile deosebesc foarte bine tonul vocii. Știu când ești nervoasă, obosită, bolnavă, fericită... Îți recunosc pașii imediat ce cobori din autobuz, când vii de la școală. Așa că te rog să mă scutești de țipete!

- Bine! Of! oftează, dezamăgită Daniela.

- Hai odată! Mai ai câteva minute! De ce taci? Te ascult, ce întrebări ai? spune Fantoma.

- Spune-mi, de ce torci? a întrebat repede Daniela.

- De plăcere! a răspuns la fel de rapid pisica.

- La ce îți trebuie mustățile?

- Mustățile mele îmi folosesc pentru orientare în spațiu. Am câte douăsprezece de fiecare parte a botului. Și mai folosesc la cercetarea locului prin care vreau să mă strecur. Mustățile mă avertizează dacă încap sau nu. Ai altă întrebare?

- Vreau să știu de ce mănânci iarbă?

- Nici asta nu știi? Iarba este pentru pisici un adevărat medicament. E foarte rea la gust, dar o înghit pentru că îmi provoacă greață. Astfel, pot scoate afară ghemurile de blană din stomac. Ce întrebări ciudate ai! Credeam că vrei să știi lucruri importante, de exemplu, de ce mă frec cu capul și spatele de picioarele tale?

- Chiar, de ce faci asta? s-a mirat Daniela.

- Ca să te impregnez de mirosul meu. Să fii în siguranță. Adică, să știe toată lumea că ești a mea, a

zâmbit superior Fantoma.

- Cum adică, să fii a ta?

Ce-ai vrut să spui? se miră Daniela.

- Dragă, timpul e scurt! N-am vreme să-ți explic acum. Ultima întrebare?

- De ce furi? a întrebat repede Daniela.

- Pofim? Ce ai spus? s-a supărat Fantoma. Cred că nu am auzit bine! Cum adică să fur? Iau, nu fur! Tot ce se găsește în casa asta mi se cuvine!

- Dar ai luat două felii de salam de pe masă, te-am văzut!

- Am încheiat discuția! a spus Fantoma, foarte supărată.

S-a întors cu spatele și a plecat mândră, cu capul ridicat drept în sus. Pur și simplu, a ieșit pe ușă și s-a dus. După câteva ore, Daniela a căutat-o. Fantoma nu era nicăieri.

- Oare o fi fugit de acasă? s-a întrebat Daniela. Of! E doar vina mea, nu trebuia să o supăr!

Daniela a căutat-o la magazinul din colțul străzii. Dar nu era acolo. Apoi a întrebat vrăbiile cenușii din pom dacă au văzut pisica. Ele i-au răspuns politicoase că nu au văzut nicio pisică. L-a întrebat și pe polițistul din intersecție. Nici el nu a văzut-o.

Daniela e foarte tristă. Exact atunci când voia să plece acasă, un pombel a venit în zbor și i-a șoptit:

- Pisica Fantoma e în spatele lăzilor din capătul străzii. Să nu-i spui că ți-am zis! Că ne zboară fulgii!

Curajoasă, Daniela a mers până în capătul străzii. După câteva lăzi de plastic, a găsit-o pe Fantoma. Adusese în gură, de acasă, câteva felii de salam.

- Am avut dreptate! a șoptit Daniela. Pisica fură!

Dar Fantoma a lăsat pe asfalt feliile de salam, apoi a mieunat de două ori.

- Miau, miaaaau!

Din umbra unei case părăsite au ieșit doi pisoi ruginii ca frunzele de toamnă. Fantoma i-a așteptat să mănânce, păzindu-i în timp ce îi spăla, cu atenție și răbdare.

- Ah! Te rog să mă ierți! a strigat Daniela. Pisicuță, nu am să te mai cert niciodată!

FRAGI CUVINTE PROFETII

Tot ce e inexplicabil migrează aici în aorta poemului
cuvinte lavă cu ochi de prunc
cuvinte ger îmbătrânind urât
cuvinte spaimă
cernobâl
cemavodă
cern.

Zdrobești bezeaua pe cerul gurii
dulce pavlova extaz cu parfum de fragi.

Dincolo de vitrină
oameni cuvinte inexplicabil
migrează aici
în aorta poemului.
Azi se întunecă devreme domnule
Tarkovski
cum le știi tu pe toate.

ISTORIE

Cioburi de gheață scrijelind
pe oase istoria
bărbaților înalți translucizi
bărbații acvariu și gândurile lor
piranhas
aceeași neostoită foame
izbită de marginea ființei
încă o dată și încă o dată și iarăși
fără de îndurare
foamea.
În groapa comună
scheletele se îmbrățișează mai strâns
știi ele că frigul e pe sfârșite
știi ele că foarte curând va începe
sezonul tornadelor de foc.

GNÔTHI SEAUTON

Știu doar nimic despre nimic
deschid ochii și mă doare
închid ochii și nu mă mai doare
micul octopus visează
schimbându-și formă și culoare.
Când deschid ochii
oglindă mi-e genunea
reflectând desprinderea
cicatricea trează
lama jungherului care încă
vibrează.
Când închid ochii
dispare uciderea putreziciunea
neantul se reflectă în neant
penitență
în schimbul transplantului de ființă
fără durere și fără câință.
Și când mă trezesc
mă caut și nu mă găsesc.

Ascunsă-n octopusul mic
știi doar nimic despre nimic.

Gabriela HUREZEAN

Irene POSTOLACHE

Taina psalmilor*

Psalmii Tatianeî Scorțanu se asociază tendinței poeziei moderne și postmoderne care a simțit nevoia să se reconecteze la tradiția psalmilor biblici, într-un context de recuperare a libertății religioase, produse după căderea regimului ateist comunist.

Pentru „Diaconița din Dianca”, alias Tatiana Scorțanu, *Cuvântul* a existat înaintea literaturii și a criticii literare. O știe de la apostolul Ioan, cel care a stat foarte aproape de Cuvânt. La început a fost „Cuvântul... ca o flăcără”, numele lui fiind Iisus Hristos, prin care poeta a căutat cu îndârjire, de-a lungul vieții, calea către cer, sfârșind prin a-și găsi odihna sufletului la un așezământ mănăstiresc, sub numele de maica Ștefana. Știința și arta de a numi ființele și lucrurile create de Cuvânt au fost atribuite omului. Aflăm acest adevăr citind Geneza („Biblia sau Sfânta Scriptură”, Cap. 2, vers. 19, 20). Vocația sacră a creației Tatianeî Scorțanu se manifestă în toate scrierile sale: „Alba răstignire”, „Cuvântul ca o flăcără”, „Marin Sorescu, dramaturg”, culminând cu „Psalmi de taină” (două ediții), în care strigătul către Dumnezeu, pentru a o ajuta să se pocăiască, se înalță ca o profesiune de credință din cei 40 de psalmi ai volumului.

Inspirată de Cuvânt și folosindu-se de cuvinte, Tatiana Scorțanu închină un imn de slavă acestora în cele 33 de rostiri din lucrarea „Cuvântul ca o flăcără”, mai sus menționată: *Cuvântul se zbate ca o flăcără să scape de umbra materiei; Cuvântul umblă peste ape (...), corelând rațiunea cu inima...* Prefigurând apariția volumului „Psalmi de taină”, autoarea mărturisește că „numai poezia mai poate stăvili dilatarea anonimă. Ea va fi butoiul în care mă va lumina cuvântul; ...mă cumun cu ființa hieratică din pragul vieții Cuvântului”.

Zbuciumul interior, strigătul disperat de ajutor pentru a edifica scena *de-venirii noastre ideale a ne-ființei în ființă*, trecând prin „Alba răstignire”, sunt teme fundamentale ale volumului „Psalmi de taină”. Odată cu apariția psalmilor creația sa intră în altă dimensiune, întorcându-se cu precădere în rugăciune, pentru a se

integra absolutului. Durerea, neliniștea, nemulțumirea, remușcarea, vinovăția, neîncrederea își găsesc vindicarea în și prin Logosul întrupat: *De două mii de ani prin apostoli; / Coșurile Tale ne îmbie / La Cina Cuvântului întrupat. / Iar eu, nepriceputul, încă-s flămând / De pâinea cea pământească...* („Cuvintele Tale”). Cuvântul, preexistând creației, a venit pe lume, trimis de Dumnezeu Tatăl, pentru a fi SALVATORUL omenirii căzute în păcat. Pluralizat, Cuvântul se multiplică în „Cuvinte umblătoare”: *Înfiorate sensuri, intersectate, / Întru zidirea eului, / Suntem cuvinte umblătoare / Prin burta mamei, / Pe spinarea pământului, / Prin Visul cel Mare al cerului, / Jinduit în foamea de identitate.*

Stihurile măicuței Ștefana confirmă, dacă mai era nevoie, relația strânsă dintre poezie și rugăciune, cu atât mai mult în versurile aferente psalmilor ca gen literar aparținând poeziei lirice. În acest caz poemele din „Psalmi de taină” devin un act reflexiv, o transformare a experienței sale religioase în cuvânt. Abatele Henri Bremond mărturisește că „poezia este o rugăciune care nu se roagă și care îndeamnă la rugăciune”. În poezie ea se cufundă în creație pentru a cădea pe genunchi în rugăciune și a se integra absolutului. Folosind o recuzită lingvistică religioasă (*Adam, / Fără chip de moarte; / Fecioara cea înțeleaptă; / Doamne, Lumină din Lumină; / Raiul s-a făcut dor interzis; / Golgota unui nou Adam; / ...am înmulțit păcatul lumii; / Abel și Cain; / Am exersat tehnica Legii vechi; / În brațele Maicii Domnului; / Săturați cu Duh sfânt; / Cei doisprezece apostoli; / ...Cina Cuvântului întrupat; / Îngerul meu bun; / ...mireazma botezului; / ...Calea cea Dreaptă; / ...Golgota de timp nou; / ...privirea Maicii Domnului; / mântuire, ieslea divină, duh de trezire/etc.*), autoarea exprimă dorința ardentă de a se elibera de sub puterea păcatului și a vinovăției prin căință puternică, umilință și iertare. Psalmista însăși, într-o dedicație făcută mie cu prilejul lansării cărții, pe 24 februarie 2006, îi numește „psalmi de încredere în iertare”.

Rugăciunile de pocăință ale păcătosului sunt cele mai adevărate și

mai numeroase în cadrul psalmilor de taină. Strigătul de iertare către Dumnezeu se înalță din cuprinsul volumului ca o profesiune de credință, din perspectiva căreia renaște încrederea în iertare. Momentul esențial, care aprinde tensiunea psalmilor de taină, este pactul faustic. Aidoma cărturarului Faust, din piesa cu același nume de Goethe, în tinerețe parcurge un drum al tentațiilor, un demon nevăzut o plimbă în tinerețe pe protagonistă prin timp și spațiu, îi oferă nenumărate onoruri literare/profesionale/sociale, trăind din plin iluzia fericirii împlinite, în realitate, răstăcind pe un drum al tentației și al abrutizării: *Trăsuri cu iluzii tropicale / Prin anii tinereții mele... / Am dezghiocat coaja lor arămie / Și n-am găsit nimic despre Tine („Arendă nerăscumpărată”), Cântă la fereastră trîlurind / Tinerețea, pe-nmîite glasuri, / Ce-mbrăcate-n aur și argint, / Dau ospățul vieții, fără ceasuri... („Durută înstrăinare”), Mi-am încărcat hambarele / Cu vânat prohibit, / Găzduind părintește păcatul („Jalnică ispășire”), Dă-mi, Doamne, vrere, timp și țarie, / S-arunc peste gard / Bolovanii din mine („Invocație”), Îndrăgostiți de viață și de sine, / Am în-nămolit căruța cu vise / Prin hârtoapele arhitecturii umane, / Uitând de cer („Cuvinte umblătoare”), S-a scurs timpul din clepsidră / Și-s sfărmate de-ntunerice / Toate visele din ram („Pronia, puterea noastră”), Trag anevoie trupul după mine, / Rămășiță bolnavă din cealaltă viață („Curgere măloasă”).* Văzând darul prorocesc a lui Iisus Hristos, ea se roagă *Să vadă cu ochii Samaritencei / Minunea în-fățișării Cerului / În fața pământului păcătoșit: / Eu sunt, Cel ce vorbesc cu tine! La fântâna lui Iacov, unde Iisus a întâlnit-o, în drumul din Ierusalim spre Galileea, pe Femeia Samaritană, psalmista merge Să audă din gura lui Mesia / Că în duh și adevăr / Trebuie să înseteze în rugăciune („Cu găleata goală”).* Este aici inserat un adevăr scripturistic despre închinarea în duh în care însuși Duhul Sfânt se roagă împreună cu noi, iar cel născut din Duh devine el însuși Duh, se roagă în adevăr în măsura în care se închină

lui Dumnezeu în biserică și nu în fața idolilor.

Taina psalmilor săi constă, folosindu-se mijloacele artei, în căutarea febrilă a pașilor către mântuire. Pentru înnoirea minții și întoarcerea la Dumnezeu, poeta înalță către Dumnezeu o „Invocație” prin care stăruie să i se dea „șansa”, suferinței ca lecție pregătitoare pentru întâlnirea cu gloria Cerului: *Lasă-mi suferința să ro-dească/ Măcar un trandafir sălbatic,/ Agățat de marginea nădejzii! Căință puternică, regrete, lacrimi, smerenie și cererea permanentă de iertare de la Dumnezeu milostivul: Mi-am zăvorât poarta/ Cu orbirea din lume/ și acum calc nătâng/ Tot pe de-alături de Tine* („Cerșetor ambulant”); *Părăsit și trist, ne bate în geam./ Să ne-ntoarcem astăzi din păcat,/ Cu lacrimi s-albim haina de botez/ Cât Domnul mai lasă via de lucrat!* („Durută înstrăinare”). Poeta a înțeles că geneza procesului mântuirii este iertarea. Fără iertare, fără pacea lăuntrică, nu se poate face nici un pas pe calea desăvârșirii spirituale. Trebuie să avem permanent în fața noastră păcatele personale, recunoașterea și mărturisirea acestora, încrederea în El care, pe Crucea de pe Calvar, a fost străpuns pentru păcatele noastre și prin rănile Lui suntem tămăduiți. Considerându-se o păcătoasă, ea dorește să fie printre cei aleși chemați să lucreze via Sa. Ce veșnică răsplată să lucrezi în via Domnului, aducând rod pentru onoarea Lui: *Părăsit și trist, ne bate în geam./ Să ne-ntoarcem astăzi din păcat,/ Cu lacrimi s-albim haina de botez/ Cât Domnul mai lasă via de lucrat!* („Durută înstrăinare”). Autoarea se întreabă, existențial, dacă va putea fi iertată pentru înmulțirea păcatului lumii: *Cine îmi va îmbrăca în odăjdii/ Seara vieții ne-nduhovnicite/ Când am germinat păcatul lumii,/ Din găleata vieții bând ispite...?* („Neli-niști”). Poemele din „Psalmi de taină” sunt străbătute secvențial de rugăciuni în scopul eliberării de păcat și al nașterii din nou pentru a primi în inima sa pe Domnul, mântuitorul său și a se elibera de iubirea de sine: *Dă-mi, Doamne, vrere, timp și tărie/ S-arunc peste gard/ Bolovanii din mine* („Invocație”); *Numai în rugăciune scap/ De rutina înrobirii deșarte/ Alergând cu nădejde sporită/*

La fântâna iertării („Durută aler-gare”). O lectură atentă a psalmilor îl umple de admirație pe orice cititor, descoperind mulțimea imaginilor, a metaforelor și al analogiilor, folosite de autoare pentru a-și asuma sugestiv umbrele lăsate de rătăcirile unei tinereți zbuciumate, sugerate prin sintagma metaforică *timpul vieții fără rod* („Arendă nerăscumpărată”): *Moară de păcate sunt (...), Actor de duzină sunt* („Pregustarea Învierii”), *mâlul infernal, modern tâlhar, Seara vieții ne-nduhovnicite* („Neli-niști”), *Pe zile s-au așezat corbii* („Curg sloiuri”), *Suntem cuvinte umblătoare* („Cuvinte umblătoare”), *ieslea divină* („Galopul”), *Lasă-mă iarba de coasă* („Pronia, puterea noastră”), *Mormânt poreclit trăire* („Risipă”), (...) *peștera sufletului/ Transformată în altar* („Arhitectură întârziată”). Imaginile figurate se înscriu în zona metaforicului revelatoriu cu rol evident de a multiplica sensurile existente nu numai la nivel referențial, dar și în structura de adâncime a psalmilor. Ea are revelația trezirii la o nouă viață, conotată de Sfânta Scriptură prin sintagma *nașterea din nou*, rupe pactul cu diavolul, moment în care are loc fenomenul numit metanoia. Făcând parte, în tinerețe, dintre cei mulți care intră pe *poarta cea largă*, aducătoare de pier-zanie, psalmista cere lui Dumnezeu să o ajute să afle *Calea cea îngustă* („Doină de rostogolindă clipă”). Autoarea descoperă prin pocăință că această cale poate fi aflată numai prin revelație, manifestată prin coborârea minții în inimă, în așa fel ca structura rațională a ființei să poată auzi sufletul: *Dacă nu cunoști cosmogonia liturgică/ Și Filocalia, rămâi specta-torul perfect/ Robit de inteligență și redus la tăcere* („Avertisment”). Cu alte cuvinte e nevoie ca structura rațională a „ideii pure” să poată auzi sufletul prin revelație: *Rugăciunea mea,/ Temă de rutină a unui copil grăbit,/ Nu-mi coboară mintea în inimă* („Inversă răzvrătire”).

Una dintre vocile delegate a-i exprima viziunea despre nevoia și condițiile mântuirii, complementară celor existente în structura psalmilor – *actor pe sârmă, Iona, Samari-neanca, Diaconița din Dianca, vier în via Domnului, Iuda, Ană fără Manole, Fecioara cea înțeleaptă* – este...

copilul din noi:/ E Duhul cel sfânt, Ce l-am sufocat/ Cu cămașa plină de noroi/ Visează în taină la un strai curat („Durută înstrăinare”). Copilul din noi este chemat să restituie lumii dimensiunea sacrului de care a fost deposedată încă din zarea lumii moderne. Invocat deseori de pildele biblice, copilul este considerat matricea divină a ființei umane: *Suflete, săr-man copil bulversat, / Vine războiul cel mare al alegerii/ Și tu ești încă plin de păcat...!* („Avertisment”).

Evadarea din lumea aceasta, fără să o abandonăm, puțința ca omul să se vadă pe sine cu ochii lui Dumnezeu, ca pe un păcătos pierdut, sunt posibile numai prin *nașterea din nou* (Ioan 3: 7), inițiată prin botez. Pentru că păcatul lui Adam s-a transmis întregii omeniri, botezul copilului este o taină pentru a primi iertarea păcatului strămoșesc. Dar ce se întâmplă cu păcatele personale săvârșite zilnic în toată viața noastră? Sfântul Ioan Scărarul afirmă că pocăința nu este posibilă fără o reînnoire a botezului, idee împărtășită de psalmistă într-o secvență din poemul „Actor pe sârmă”: *Mântuitorule,/ Mai cheamă-ne o dată la botez,/ Căci, pângărind haina,/ Am ferecat Cămara Ta!/ Prefă a lumii baltă neagră/ În Iordanul Iubirii mântu-itoare!*”.

Intellectual autentic, Tatiana Scorțanu a știut, pentru a deveni o ființă completă, să îmbine în mod fericit cele două surse de cunoaștere: știința și revelația. În lupta acerbă dintre Duhul Sfânt și firea pămân-tească a învins Duhul Sfânt, fiind în așteptarea de a fi legată la ieslea divină: *Cu inima-lacrimă,/ Și trupu-n-trebare,/ Căzut în țărână,/ Îl rog să mă lege/ La ieslea divină!*

În călătoria ei de existență pe acest pământ, în toate domeniile în care a activat – profesoară, scriitoare, mamă, bunică – s-a dăruit cu întreaga-i ființă, fiind marcată accentuat de foamea de identitate, de nevoia de adevăr și de accederea către absolut.

Daniel NICOLESCU

* Tatiana Scorțanu, **Psalmi de taină**, Bacău, Editura Corgal Press, 2018, 60 p.

Agende (4)

[Uneori, în lipsa bloc-notesului, am folosit mici fișe. Cea alăturată e dintre cele omise la transcrierea de până acum. Deși reprezintă o întoarcere la un timp anterior, o înregistrez, pentru „punctajul” pe care îl conține. Așadar, 13 iulie 1979: Instruire propagandă. Stilul de muncă – informarea reciprocă; structura învățământului politic în viitor; propaganda prin conferințe. Despre *Directive*, de reținut că următorul cincinal va fi: al calității și științei; al economiei intensive; al transformării cantității în calitate; al responsabilității cadrelor; al creșterii rolului științei și ideologiei. O observație: calitatea muncii artistice nu se reflectă încă în producție. În privința lozincilor, să fie folosite cele din lista aprobată, iar portretele – să fie cele stas, la membrii Comitetului Executiv, și ultima ediție, la secretarul general. Nu portretele clasicilor: ei, la 1 Mai! Toate cele de mai sus ne-au fost spuse – cred – de C. V. Toma, căci am notat și o frază ce-i era caracteristică: „Un lucru pe care trebuie să-l rețineți, vă rog frumos, e...”] 27 octombrie: D. M., neașteptat de calm și de zîmbitor. Vorbește [în ședință] cu: „ne-am propus”, „vom face”, „ne vom întâlni”. Sună destul de ciudat, cum ciudate sînt în gura lui neologismele pe care le folosește ostentativ: *implementare* pentru aplicare („implementarea inițiativelor în cadrul întreprinderilor”), *disipare* pentru răspîndire etc. „Telefoane” lui Ion Apetroaie, Traian Cantemir, Eugenia Burdușă. Lungă discuție cu Nicu [Niculescu]. 28 octombrie: „Telefon” lui I. Constantinescu. În *Luceafărul*, Marian Popa susține că nu mai avem nimic de învățat de la literatura occidentală. În *Contemporanul*, opinii ale lui Pavel Apostol, I. Tudosescu, Constantin Coșman despre dialogul de idei în lumea de azi. *Săptămîna* îl pune la „Gîgă” pe Dan Hăulică și face

o serie de insinuări neonorabile la rubrica „Pe scurt”. 30 octombrie: Împrumutat Jean-Ives Tadié, *Le récit poétique*. 2 noiembrie: Genoiu își arată, în „maniera” sa, supărarea: intră, dă mîna cu Sporici („Salut!”) și cu alți doi ce se aflau în acel moment în camera redacțională, apoi, cu o mutră prefăcută, amuzată trece spre biroul său. Mă fac că nu-i bag în seamă mișcările. 4 noiembrie: Toată săptămîna am fost preocupat de redactarea „cuvîntului” [la Conferința Organizației județene de partid].

Zigzaguri

Mi s-a atras atenția să iau chestiunea în serios, căci sînt pe „lista mică” a vorbitorilor, adică pe lista sigură. Petru Enășoae [președintele Comitetului de Cultură] i-a telefonat lui Sergiu să mă avertizeze de asta, cît și faptul că vrea să-l caut, la sediu, sîmbătă. Vineri însă, m-a sunat C. V. Toma, cerîndu-mi să fac un racursi despre „întreaga cultură băcăuană”, carevasăzică a tuturor instituțiilor culturale. I-am spus că mi-am redactat materialul și la ce anume mă refer. Mi-a zis că-i bine. (De față era și un profesor de filozofie, Ion Florea, nume întîlnit în *Era socialistă*, trimis de la centru „să ajute”). Ieri, sîmbătă, l-am căutat pe Enășoae, iar azi, duminică, am predat „cuvîntul” lui Petre Ciobănița de la Școala de Partid. Văzîndu-l pe acesta că „lucrează” pe textele deja primite, i-am spus că al meu e alcătuit în așa fel încît să nu fie necesare modificări. El mi-a arătat o frază sau o expresie din „cuvîntul” lui [Ovidiu] Bălan („labirintul sunețelor”), considerată pretențioasă, iar eu, în chip de justificare, i-am răspuns că acela e îndreptățit s-o folosească, deoarece cunoaște astfel de „labirinturi”, ca unul ce mînuiește – foarte bine – bagheta. După cîteva ore, Ciobănița mi-a telefonat să mă felicite, declarîndu-mi: „M-a uns la inimă!...”

5 noiembrie: Cum a fost? Obositor. Dar să le iau pe rînd. Cînd să mă culc, m-a apucat o durere de mîsele, pentru prima dată în ultimii trei-patru ani. Aceași durere m-a trezit foarte devreme. Am luat un algocalmin și am încercat să-mi reiau somnul. Mi-era teamă ca din pricina nesomnului să se declanșeze colita; și așa s-a întîmplat! Am luat repede pastilele trebuitoare și la opt fără cinci, am ieșit din casă. Autobuzul întîrzie, apoi a venit aglomerat. Am călătorit în spațiul șoferului, printre copii. Am ajuns la 8,20. Secretariatul [Comitetului Județean] era adunat la intrare, în semicerc, ca să-l întîmpine pe Paul Niculescu (-Mizil). Am intrat [în holul Casei de Cultură], am dat „Bună-dimineața!”, n-am stat să văd dacă mi-a răspuns cineva, am luat-o la stînga, dar m-am oprit auzindu-l pe Petru Enășoae că-mi strigă numele cu o nuanță de admonestare. „Începe cu morală”, i-am zis lui Constantin Stan sau nu mai știu cui, unul care mi-a pus în mîină documentele Conferinței. (Nu trebuia să mi le dea, eram doar „invitat”). Le-am luat și am fugit la garderobă, după care am urcat în sală. Fosa orchestrei era acoperită cu covoare și tot spațiul pînă la mesele prezidiului – o profuzie de flori. A apărut, în sfîrșit, Paul Niculescu: scund, îndesat, surîzător, cap mare, cu o expresie accentuată de virilitate, schimbată, mai tîrziu, într-una de sastiseală,

iar chipul devenit de bulldog le-nevos. Fu condus la primul rînd, stînga, de întreg secretariatul. În fața lor, livid, exagerat de grijuliu – Petru Enășoae. A început *Raportul*. Gata de „atac“, fotoreporterii și corespondentul televiziunii au luat cîteva imagini de la deschidere, apoi s-au retras în părțile laterale, pîndind următoarele ocazii de acces. N-aveau locuri pe scaune: își fac, de regulă, meseria de-a-mpicioarele, sprijinindu-se de pereți. Emoționată, Alexandrina Găinușă, primul-secretar, n-a nimerit tonul potrivit. *Raportul* s-a derulat fără să intereseze. Redactarea lui mi s-a părut mediocră, nici prea-prea, nici foarte-foarte. Din cauza lecturii nediferențiate, partea cu laude a sunat ca și partea de critică. De altminteri nu prea puteam să fiu atent. Mă preocupa comportarea maștelor mele, pentru calmarea căroră am mai înghițit o pastilă. Așa că nu m-am amuzat, cînd a vorbit de „vacă furajeră“ și de „artă profesională“ sau de alte „perle“. În prima pauză, C. V. T., care arăta contractat, chiar excedat, mi-a spus că voi vorbi al șaselea. M-am uitat pe „cuvînt“, însă n-am reușit să-l citesc. În spatele meu era Vasile Păcuraru, fostul președinte (pînă în urmă cu două zile) al sindicatelor, una din figurile antipatice, „primitive“ ale fostei „echipe“. L-am auzit spunîndu-i lui Calimandric, care era în stînga mea: „Pentru noi a apus soarele...“ Avea o voce aspră, de om necioplit. Calimandric i-a răspuns moale: „Numai pentru mine...“ Ar fi vrut să fie contrazis, dar Păcuraru a continuat: „Și pentru mine. M-au «scos» sîmbătă...“ Calimandric s-a foit în scaun și a tăcut. Păcuraru s-a „adunat“ pregătindu-și „cuvîntul“ pe care, totuși, trebuia să-l rostească în numele instituției. – N-am fost nici al șaselea, nici al șaisprezecilea, cum eram trecut pe o altă listă, ci al douăzeci și treilea. De obicei, așteptarea, în ciuda voinței de a fi indiferent,

îmi induce o nevroză, mă tulbură. Acum, mai tare, deoarece nu mai ieșisem în public de mai mulți ani. Emoția – involuntar – a pus stăpînire pe mine. Iarăși ca de obicei, am simțit o apăsare precordială. În astfel de situații, pur și simplu mă sperii de starea mea. Zic: „Doamne ferește!“ Crispat, cred că și palid, am ieșit în pauză. Holul era plin cu mese încărcate: mîncăruri felurite, dar aproape toate pentru cei sănătoși. Am cumpărat o brînzoaică, pe care n-am apucat s-o termin, fiind solicitat de Radio Iași să înregistrez „cuvîntul“. Am început prin a declara că „prezența mea ca invitat la Consfătuire constituie un eveniment personal“, apoi am citit prima și ultima pagină a textului. (Nu știu dacă înregistrarea a fost dată pe post, cînd și cît din ea.) – Ghinion! Înainte de a merge la tribună, o prezență pitorească, „tovarășa Catinca Gălățeanu, organizator de partid, președintele Consiliului unic agroindustrial de stat și cooperatist Răcăciuni“. Pe un ton de piață a spus niște lucruri teribile, care au „prins“: gospodăriile sînt nerentabile, dar ILF-urile, da, pentru că funcționarii întreprinderii de legume și fructe trec castravetele, roșia și mărul prin inel, aleg pe cele bune, dar vînd la hirtie. Adevărurile ei au dezmoșit lumea, fiind foarte aplaudate. Mergi acum, Căline, și vorbește de „ideale“! Dar după felicitările pe care le-am primit (de la persoane foarte diferite, unele necunoscute) s-ar părea că am avut aplomb și, finalmente, succes. Un succes care –, aveam să spun –, contează cît și praful din haine. Pentru a încheia, trebuie să menționez că, în ciuda disconfortului trăit, am sentimentul de bucurie că am putut să susțin cauza revistei și a gazetei și că printre cei ce m-au ascultat a fost Paul Niculescu, un intelectual. 12 noiembrie: Chemat la biroul „Evidență“ de la municipiu, pentru actualizarea datelor personale. 14 noiembrie: Instalarea lui Petre

Filioreanu. C. V. T. anunță că mi s-a dat „delegație“ să conduc treburile la revistă. D. Mitulescu asigură secretariatul că va munci onest (alături de P. F.). La rîndul său, P. F. se lansează cu un fel de program etic. N-am comentat în nici un fel. Măndica Mardare m-a felicitat, arătîndu-se bucuroasă că lucrurile „mai ies și pe voia noastră“. Nici un gest din partea lui Sporici, care, sigur, rîvnea o astfel de „delegație“. Dintre cei de la gazetă, spre surprinderea mea, bosumflat mi s-a părut Nancu. Ceilalți, amabili, la rigoare. Mi-am dat seama că se obișnuiseră cu mine de cealaltă parte a baricadei. 15 noiembrie: Vizită (aranjată de d-na Mardare) la dr. Papadopol, în chestiunea publicității. Doctorul, amabil, chiar foarte amabil. 17 noiembrie: Lecturi din H. Bazin și Georges Bernanos. „La colère des imbéciles remplis le monde“, proclamă al doilea. 18 noiembrie: Gîgănoiu și Aușel: prosperă pereche, tristă pereche! Vulgaritate și viclenie. Vulpea și cotoiul. Blefarita și abcesul... 20 noiembrie: Telefon lui Gheorghe Drăgan referitor la volumul Zuței [Elisabeta Isanos, *Versuri*, Editura Junimea, 1980]. Genoiu m-a „malaxat“ în biroul lui P. F. Impolitețe flagrantă: redactorul-șef P. F. face acum anchetă printre colegi dacă acordarea „delegației“ mie a fost o măsură bună. Am hotărît să renunț la ea, iar lui să nu-i trec – neconvocat – pragul. 13 decembrie: Ca să mă „fiarbă“, P. F. îmi spune că C. V. T. ar fi afirmat că, pentru validarea pe funcția de redactor-șef adjunct, e necesară o perioadă de probă. Drept ce mă consideră dumnealui: croitor, tîmplar, lucrător manual? După 15 ani de activitate directă în presă, după ce am condus o vreme revista, dumnealui se îndoiește de priceperea mea? Jignirea e prea mare ca să pot trece peste ea și s-o uit!...

Cântec de prieten

IQ

Cântec pentru Maruca Rosetti – Cantacuzino

(iulie 1878 – decembrie 1968)

Atâta muget de cerb
Atâtea semne de herb
Atâtea strunele tale
Atâtea păcuiuri cavale
Atâta surpare de visuri
Atâtea peceti mai multor abisuri
Atâți de lumină magii și stropii
Atâți în colinde și plopii
Atâți în lumânări îmbiați
Atâți în sete-nturnați
Atâtea-mbracă sonurile-n tunet
Atâți se rup în lumânări de sunet
Atâta vină peste poate
Atâtea clopote uscate
Atâtea spicul mâinii lasă
Atâtea-s plug atâtea-s coasă
Atâta este basm de lemn
Atâtea morți - pustiu înseamnă
Atâtea sunt pridvoarele boiere
Atâta Ieri se dăruie durere
Atâția fluturi de zăpezi
Atât frământ și oaspe de nămiezi
Atât solemn în nemișcare doamnă
Atâta rai prin pulberi de aramă
Atât urcuș în oasele sărmane
Atâta Veac în apele tescane...

Dan SANDU

Ion Văsâi, triumful seriozității creatoare

Am mai făcut referire la un spațiu anume dăruit în spiritualitate și în emulație creatoare. Nimeni altul decât, consacratul oraș Moinești, ce poartă amprenta nemuritoare a genialilor Tristan Tzara și Ștefan Luchian. Acesta este și locul unde și-au aflat întrupare, opere foarte valoroase ale unor artiști laborioși și creativi care și-au creionat o anvergură impresionantă, de nivel național și chiar mai mult.

Cel care ilustrează fericit această aserțiune, creator complex și multilateral este Ion Văsâi - catalizator energic și mentor al vieții culturale din urbea în care a și văzut lumina zilei. A absolvit secția Desen a Facultății de Istorie-Filozofie, Universitatea „Al. I. Cuza” Iași, în anul 1979, devenind în scurt timp membru al Uniunii Artiștilor Plastici din România.

Activitatea sa tenace se concretizează în numeroase expoziții de grup: ale filialei U.A.P Bacău, la Biennale de pictură-sculptură în București, la edițiile expoziției concurs *Saloanele Moldovei*, precum și la expoziții organizate la Moinești și în țară, la simpozioane de creație naționale și internaționale ținute la Tescani, Kamenice nad Lipou, Tabor sau Praga, în Republica Cehă, la Universitatea de Arte *Ion Creangă* din Chișinău sau la Poltava, în Ucraina. De asemenea, în decursul timpului, deschide un număr semnificativ de expoziții personale la Moinești, Bacău, Iași, Râmnicu-Sărat, București sau are prezențe remarcabile la expoziții externe la Tirana 1990, Wiesbaden 1993, Praga și Tabor 1996, la Centrul Cultural Român din Budapesta, Limoges, Franța 2008 și lista rămâne incompletă.

Premiile de prestigiu, care i-au jalonat activitatea de-a lungul timpului, sunt de asemenea grăitoare: Premiul I, *Saloanele Moldovei* în 1991, Premiul Municipiului Chișinău, 2002, Premiul U.A.P Ucraina, 2003, Premiul Uniunii Artiștilor Plastici din Republica Moldova, pentru prosperarea artelor plastice, 2005, Distincția *Gheorghe Lazăr* clasa I, 2007, Premiul Filialei U.A.P Bacău pentru întreaga activitate artistică,

2009. Interesantă este complexitatea și complementaritatea manifestărilor creative ale artistului reflectată în multitudinea tehnicilor de exprimare. De la picturi surprinzătoare pe scândură, de la colajele cu materii vegetale sau pânze, lemn sau chiar metal, care trimit către un constructivism spectaculos, datorat spontaneității energice a cromaticii gestualiste și limpezi, la compozițiile abstracte, ce surprind prin prospețimea viziunii și a armoniei ambientale pe care o inspiră, avem de-a face cu un creator viguros, stăpân deplin pe mijloacele de expresie artistică.

Corneliu Antim comenta expoziția de pictură de la Galeriile *Artis* din București, în luna septembrie 2004, în termeni foarte elogioși: *Un eveniment remarcabil care impune conștiinței publice un artist de o mare forță expresivă și de o spontanietate a gestului pictural puțin comună. În compozițiile sale palpită firescul comunicării lipsite de orice emfază sau artificiu mimetic. Moderne prin expresie, lucrările lui Văsâi impresionează prin debordanta sinceritate a rostirii, prin eleganța gestului și spectaculozitatea inteligenței ludice. Aluziile culturale la curente, stiluri, tendințe ale artei dau profunzime operei unei personalități de prim rang a picturii contemporane.*

Demnă de atenție este și aple-

carea consecventă către domeniul sculpturii-obiect, abordat energic, prin valorificarea ingenioasă a unor resturi metalice care capătă sens discursiv și mesaj plastic plin de originalitate. Parcă spiritul dadaist l-a contaminat în realizarea unor lucrări cvasi absurde, însă de o incontestabilă rigoare armonioasă și proporțională deopotrivă. O altă formă de expresie inedită este colajul grafic, ce conține mărturii lirice propriu-zise care sunt transcrise printr-o grafie îngrijită, caligrafică dezvăluind dimensiunea sensibilității exprimate simultan prin cuvânt și imagine. Predilecția pentru culorile acrilice îi permite o tușă decisă, concisă, de maximă expresie artistică. Nu degeaba unele lucrări sunt inspirate de Haiku, poezie japoneză de mare sugestie ideatică, dar de o formă minimalistă.

Mai cităm o mărturie elocventă a lui Constantin Prut, din 1994: *...De la citarea nemijlocită a creației populare, artistul evoluează spre elaborări plastice în care situarea în aria certitudinilor patrimoniale urmează o cale mai subtilă, mai aproape de particularitățile limbajului pictural. Degajat de travaliul identificării și asamblării concrete, pictorul capătă libertatea de a aduce în imagine aspecte pe care i le pot furniza depozitele culturale conținute de legende sau de mărturii arheologice.*

Iar Ion Parhon decreta, în 1997, farmecul aparte al expoziției lui Ion Văsâi de la galeriile Teatrului Național din București, ca fiind de o certă singularitate:

Atras de arheologia formelor și motivelor, dacă nu cumva și de o arheologie sentimentală, autorul își întemeiază conflictul și miza tensionată pe acel impact al unei străvechi civilizații rurale, cu modernitatea expresiilor cromatice și cu sensibilitatea contemporanilor lui.

Suntem martorii unui poem al materiei în care diversele ipostaze artistice nu sunt altceva decât **fețele tăcerii** acestui spectacol plin de lirism, de emoție și de neliniște.

Radu CIOBANU

• Concertul Filarmonicii „Mihail Jora”, programat vineri, 16 octombrie, a fost difuzat online. În Sala Ateneu, acesta s-a ținut în absența publicului. Scrisă în 1917, *Povestea soldatului* de Igor Stravinski are la bază un libret scris de elvețianul C. F. Ramuz, inspirat din culegerea de basme rusești a lui Al. Afanasiev. „Se vorbește despre un soldat care s-a întâlnit cu diavolul; în schimbul viorii sale, acesta îi oferă o carte care îi poate aduce bogății fără de număr. Soldatul se lasă ispitit, renunță la instrument, se îmbogățește, se căsătorește cu femeia iubită, dar, pentru că nu se poate opri din a dori mai mult și mai mult, la final pierde totul.” Interpreți de valoare, cei șapte membri ai orchestrei au apariții solistice și experiență în colectivul simfonic băcăuan: Teodor Radu - vioara I, Stelian Dima Resmeriță - contrabas, Marius Paladi - clarinet, Mihai Badiu - fagot, Sorin Sofian - percuție, Iulian Suru - trompetă și Claudiu Chirilă, șef partidă trombon. Ei au evoluat în compania îndrăgitului actor Geo Popa, sub bagheta maestrului Valentin Doni, al doilea dirijor permanent al Filarmonicii „Mihail Jora”.

• În 22 octombrie 2020, ora 18, la Casa de Cultură *Elisabeta Bostan* din Buhuși, Orchestra Filarmonicii *Mihail Jora* ne-a delectat cu pagini muzicale de mare popularitate din creația compozitorilor: Antonio Vivaldi, Arcangelo Corelli, Francesco Geminiani și Gioacchino Rossini. Cele patru *Anotimpuri*, *Le quattro stagioni* op. 8, cu subtitlul *Il cimento dell'armonia e dell'invenzione*, au fost compuse de Vivaldi în 1716-1717. Lucrarea - capodoperă ce nu mai are nevoie de prezentare - a deschis, în magistrala interpretare a violonistului Florin Ionescu-Galați, Concertul de muzică italiană al serii. Așa cum *Anotimpurile* - pe care Vivaldi le cerea trăite - au inspirat mulți alți creatori, *folia* lui Francesco Geminiani (1687-1762) este compusă după modelul profesorului său, Arcangelo Corelli, cu care a studiat la Roma. Acest dans va trezi, ulterior, interesul lui Bach ori lui Serghei Rahmaninov. La 1700, Corelli (1653-1713) compunea cele 12

Caleidoscop muzical

Sonate pentru vioară și continuo op.5: Sarabanda - nr. 7, Giga - nr. 9, Badi-neria - nr. 11. La pupitrul orchestrei băcăuane a fost invitat Ilarion Ionescu-Galați, dirijor iubit de orchestre și public, muzician de marcă, senior din a cărui experiență de violonist și șef de orchestră împărtășesc astăzi, atât tinerii cât și artiștii experimentați. A fost o imensă bucurie să avem alături o familie de muzicieni de un asemenea calibru, ce ne-a condus în muzica preclasică italiană, într-un concert ce s-a încheiat cu celebra uvertură a lui Rossini, *Bărbierul din Sevilla*.

• Joi, 5 noiembrie, Orchestra Filarmonicii „Mihail Jora”, condusă de Valentin Doni, a finalizat un atrăgător și reușit *Concert de concerte*, care a fost transmis online. Seara muzicală s-a deschis cu celebrul *Concert în Si Bemol Major pentru violoncel și orchestră* de Luigi Boccherini, în interpretarea de excepție a muzicianului Anton Niculescu, solist concertist al Filarmonicii din Brașov. Din creația lui Antonio Vivaldi am audiat *Concertul pentru 2 trompete și orchestră în Do Major RV 537*. Soliști, trompetiști Cristian Cucu, artist instrumentist la Filarmonica „Paul Constantinescu” din Ploiești și tatăl său, Marian Cucu. *Concertul pentru 4 viori și orchestră în si minor op.3 nr.10 RV* de Antonio Vivaldi a avut în distribuție patru violoniști: Andrei Onofrei, Alexandra Onofrei, Ioana Pecingină (artiști instrumentiști în orchestra băcăuană) și pe Ioana Jijian (fostă elevă a Colegiului Național de Artă din Bacău), actualmente artist instrumentist la Orchestra Națională Radio din București. Ea a concertat pe scena Ateneu la sfârșit de ianuarie, într-un concert dirijat de Răzvan Apetrei, muzician format la școala muzicală din Bacău. Clarinetistul Sergiu Mușat, solist în Orchestra Filarmonicii „Mihail Jora” și la Chișinău, ne-a încântat cu Fantezia pe tema *Un american la Paris* de George Gershwin, *Petite Fleur* de Sidney Bechet și *Greta* (autor necunoscut).

• Sunt extrem de încântată că

mă reîntorc pe scena Filarmonicii din Bacău, ne mărturisise Maria Diana, cu atât mai mult cu cât această reîntâlnire se petrece într-o perioadă atât de ciudată, în care muzica live ajunge așa rar la urechile și sufletele melomanilor: Am regăsit cu bucurie atmosfera caldă și profesionistă a orchestrei băcăuane, sub bagheta maestrului Sebastian Felea, un tânăr dirijor foarte talentat și entuziast, cu care îmi face deosebită plăcere să colaborez. Abia așteptăm să vă transmitem, prin mediul virtual, energia și forța beethoveniană!

Discipolă a prof. univ. dr. Viniciu Moroianu, deținătoare a 30 de premii în competiții naționale și internaționale, absolvă în 2017 la Universitatea Națională de Muzică din București, ca șefă de promoție. Pianista Maria-Diana Petrache, care a cântat pe scene din Marea Britanie, Germania, Austria, România, a absolvit cu nota maximă, în 2019, cursurile de master din cadrul Universității de Muzică, Teatru și Media din Hanovra, clasa prof. Roland Krüger. Sebastian Felea, la rândul-i, șef de promoție, consideră că debutul său dirijoral din 2018 aparține Bacăului. Născut la Galați, Sebastian Felea a studiat arta dirijatului de orchestră cu Petru Andriesei și Horia Andreescu, la U.N.M.B. Se perfecționează cu dirijori recunoscuți precum: Christian Badea, Jin Wang, Enrique Garcia Asensio, Konrad von Abel, Christian Ehwald, Sigmund Thorp. Participă la studii Erasmus la Conservatorul Regal din Liège și pentru doctorat abordează Barocul muzical. Seara de concert Ludwig van Beethoven, din 12 noiembrie, a fost difuzată online, de la ora 18. Am audiat, în interpretarea Orchestrei băcăuane: *Uvertura „Coriolan” în do minor op. 62*, *Concertul nr. 2 pentru pian și orchestră op.19 în Si bemol Major* și *Simfonia nr. 4, în Si bemol Major op. 60*, prilej pentru cei doi protagoniști de a-și etala excelențele calități artistice, care le vor aduce succese pe măsură!

Ozana KALMUSKI ZAREA

Tradiția colindeților în satul Corobăi, județul Gorj

Tradițiile din satul românesc s-au păstrat de veacuri și mărturisesc despre vremurile trecute. Aceste obiceiuri și tradiții înfrumusețau viața românilor, păstrând în același timp legătura primordială cu Dumnezeu, cu natura și cu strămoșii...

Perioada Sărbătorilor de iarnă (Crăciunul și Anul Nou) era așteptată cu nerăbdare, mai ales de către copii, pentru frumusețea tradițiilor care le însoțeau. Umblatul la Colindeți sau Mersul la *Colindeți*¹ sau Umblatul la *Pițărâi*, așa cum sunt ele cunoscute în anumite zone ale României (Oltenia, Banat, Maramureș, Ardeal) este o tradiție încă prezentă în spațiul românesc sub diverse forme. Nu se știe exact originea acestei tradiții străvechi, dar se bănuiește că ea ar fi un obicei precreștin, probabil păgân, datând cel puțin din vremea geto-dacilor, ce semnifică sacrificiul adus divinității drept mulțumire pentru rodnicia holdelor și a pomilor. Geto-dacii serbau nașterea lui Zamolxis pe 25 decembrie și de aceea ritualul colindeților se desfășura în ajunul acestuia, dar obligatoriu pe timpul zilei (geto-dacii aveau cultul solar) și obligatoriu înaintea celui al colindelor de Crăciun! Pe colindeți nu trebuia să-i prindă seara... În trecut, cei care umblau la colindeți erau numai bărbați², copii sau adolescenți, organizați în cete. Îmbrăcați în haine populare, se adunau în noaptea dinaintea Ajunului, împodobeau steaguri cu clopoței, năframe multicolore, ciucuri și coronite de flori, după care le agățau pe prăjini de câțiva metri lungime. Odată terminat acest ritual, alaiul pornea la colindat pe la casele satului.

În copilăria din satul meu natal³ Corobăi, din comuna Dragotești, județul Gorj, tradiția co-

lindetilor presupunea mersul prin sat la colindeți în ziua de 24 decembrie (în Ajunul Crăciunului) după care, seara, se mergea cu steaua și colinda. De multe ori, aceiași copii mergeau și cu colindeții, în cursul zilei, și cu steaua ori colinda, seara până târziu. Copiii ce făceau parte din alaiul colindeților se sprijineau într-un toiag pestriț, ale cărui semnificații și origini se pierd în timp, probabil de la geto-daci fiind legate de Solomonari... Toiagul era obligatoriu confecționat din lemn de alun de către Nicolae Goșa, un bătrân al satului și moș de al meu, care era un om foarte cuminte și credincios, un model pentru comunitate. Toiagul trebuia să fie negru cu alb, fiind cojit în mod special, la para focului, ca un șarpe de jos până sus. El era pe jumătate afumat, pe jumătate decojit, drept simbol al începutului, al morții, al vieții. Or, se știe că lemnul alunului era considerat protector împotriva duhurilor rele de stramoșii poporului român. Cu nuielușa de alun se făceau vrăji, dar și dezlegări. În Oltenia s-a păstrat și un dans popular, ritualic numit „Alunelu”⁴. Toiagul și scrijelitura în formă de șarpe trimit cu gândul la toiagul profetului Moise... Un astfel de toiag ritualic mai aveau și Călușarii. Deci colindătorii erau bine apărați când porneau la drum prin sat. Ei mergeau tot timpul, de la o casă la alta, traversând în zig-zag drumul... Uneori mai aveau și torțe, dar nu știu dacă neapărat pentru a-și lumina drumul. Purtau atârinate de umăr și niște traiste cusute în casă și împodobite cu modele naționale, în care își puneau colindeții căpătași.

Îmi aduc aminte cu emoție de această „sărbătoare” mult așteptată de copiii satului meu. În Corobăi, colindeții începeau pe la

ora 9 dimineața iar în jurul orei prânzului ajungeau la casa lui Nea Manole, un miner bătrân gospodar și mai înstărit. Acesta era un om zgârcit și rău, căruia îi mersese vestea că nu lasă copii să plece de la casa lui până nu se strângeau mai mulți, dând impresia că este iubit și căutat. Astfel că el le arunca copiilor nucile de colindeți pe jos pentru ca aceștia să se certe între ei adunându-le și să mai întârzie la poarta lui până când se adunau și alții. De acolo, pe lângă linia de cale ferată, copiii se coborau în sat până în vatra lui. Răsetele și strigătele copiilor care îndemnau «Hai la colindeți!» făceau să răsunе întreg satul, umplându-l de voieșie. Copiii mai mici erau cel mai adesea însoțiți de bunici sau de părinți și pentru că aveau o vârstă fragedă, dar și pentru a sublinia ideea de familie unită și la locul ei. Acești copii erau întotdeauna primii răsplătiți cu colindeți. Drept colindeți, sătenii le dădeau copiilor mai mult mere, fructe de orice fel. Mai primeau și alte daruri, după cum aveau gazdele posibilități: eugenii, prăjituri, bomboane, napolitane, ciocolate, etc. Colăceii au devenit însă, treptat, din ce în ce mai rari, pentru că nu se prea mai făceau aluaturi de către gospodinele satului, care preferau să cumpere totul din comerț.

Sărbătoarea colindeților era o sărbătoare a întregului sat, mai ales că urma Crăciunul, când se fac în mod obișnuit daruri. Sătenii se întreceau între ei în ceea ce privește dărnicia colindeților și ajungea de râsul satului cel care nu dădea colindeți. Fiind și sfârșit de post, gazdele îi invitau și pe însoțitorii adulți ai copiilor la un pahar de țuică fiartă sau de vin fiert⁵. Uneori, la ritualul

colindeților mai participau și membrii familiilor sărace, acesta constituind o bună ocazie de a câștiga câteva zile de trai mai bun. Pentru că, dacă totul era bine, puteai umple astfel, într-o singură zi, chiar și un sac de colindeți!

Fiecare gospodar al satului scotea la poartă, pe o măsuță ori un scăunel, ce fel de colindeți avea și putea în funcție de avutul lui. Îmi aduc aminte că o bătrână din sat dădea în fiecare an numai câte o felie de pâine... Dar o dădea din toată inima! Casa ei era doar dintr-o singură încăpere și mă întrebam cum și din ce putea să trăiască singură acolo.

Uneori, după ce se termina ritualul colindeților, vecinii schimbau între ei restul de colindeți rămași, existând superstiția că altfel ar fi atinși de ghinion. Eu și frații mei ne bucuram cel mai mult când primeam de la vecini portocale pentru că erau rare și scumpe, imposibil de găsit la noi în sat. Alți vecini mai auți ne dădeau prăjituri sigilate din fabrică, ceea ce noi nu aveam. Mai târziu, când ne-am angajat la oraș, am putut procura și noi. Mama făcea colindeți acasă, din aluat, și cred că nu i-a fost ușor, mai ales că trebuiau dați întotdeauna calzi, abia scoși din cup-tor. Într-un an știu că au venit vreo 300 de copii la poartă și mama copsese numai 200 de colindeți... Normal că mai târziu a renunțat să frământa și să mai coacă. Oamenii satului au ajuns la concluzia că e mai bine să le dea copiilor altceva drept colindeți în loc de un colăcel rece sau uscat, care nu putea fi mâncat și pe care mai mult ca sigur îl dădeau la porci.

Mai este important de amintit că, la noi în sat, sărbătoarea colindeților aduna laolaltă întreaga familie, prilej de bucurie și de sfîntenie colectivă. De aceea,

înainte de a fi împărțit colindeții, capul familiei spunea rugăciunea „Tatăl nostru“ și tămâia coșul cu bunătațile care vesteau Crăciunul. Tot el era cel care împărțea și colindeții colindătorilor, preînchipuind probabil darurile făcute de Domnul, Tatăl Ceresc, Crăciunul apropiat. Sfîntenia acestui eveniment era subliniată și de faptul că eram învățați de părinți să spunem „bogdaposte“⁶ în semn de mulțumire când primeam colindețul. Bucuria noastră, a copiilor, era să alegem ce era mai bun, lăsând restul colindeților la bunici sau la rudele vizitate. Trecerea timpului, a dezgolit obiceiul umblatului la colindeți de sacralitate, păstrând numai bucuria întâlnirii în familie și pe cea de a primi și a face daruri în Ajun de Crăciun, fapt regretabil, dar justificat de schimbările sociale survenite în medial rural.

M-am întrebat și mi-am explicat astfel⁷ de ce numai în Ajunul Crăciunului se dau colindătorilor *covrigi* (aluatul de post în cerc având în mijloc o gaură), pe când la celelalte evenimente majore din viața omului (nuntă, înmormântare, parastas, ospete, etc.) se coc și se dau *colaci* (aluat de post tot în cerc, dar având mijlocul plin, de obicei împletit în cruce sau cu un alt cerc de aluat peste care s-a aplicat sau nu, cu un postelnic, pecetea lui Iisus Christos). Astfel că formula pe care o foloseau creștinii „Hristos în mijlocul nostru“ mi-a dat cheia, explicația dorită. Cercul este perfecțiunea, infinitul, semnul dumnezeirii, al universului nesfârșit. În Ajunul Crăciunului se fac *covrigi* pentru că, în trecutul îndepărtat, omul era singur și îndepărtat de Dumnezeu prin păcatul originar iar după Crăciun, se dau *colaci* pentru că Hristos a venit pe lume, refăcând legătura dintre om și Dumnezeu. El, cel care și-a zis „Fiul Omului“ este

prezent în mijlocul colacilor așa cum este prezent de atunci și până acum, în mijlocul oamenilor. Astfel că, mâncând colacul, guști din trupul lui Hristos, asemeni unei sfinte împărțășanii. Căci „Cine mănâncă din trupul Meu este al Meu...“, zice Acesta. Din câte am aflat, la începuturi, colindeții aveau forme diferite, de stele, lună, soare, simbolul alfa (infinitul) asemănător mucenicilor, de pâinișoare și altele iar, în unele regiuni, colindeții / pițărăii colindau mascații ceea ce demonstrează originea păgână a tradiției. Prin urmare, acești colindeți reprezentau daruri aduse ca jertfă de mulțumire Zeului Suprem, de aceea tradiția colindeților nu s-a suprapus în totalitate celei a colindelor de Crăciun, ci continuă să coexiste.

Vasile RUȘETI
Mariana BENDOU

1 Colindeț = colăcel sau pâinișoară care se dă în dar colindătorilor; orice dar (nuci, covrigi, bani etc.) care se dă colindătorilor

2 Astăzi colindă și fete ori femei

3 Vasile Rușeti

4 Mariana Bendou – Alunelul este un joc în linie, cu brațele încrucișate la spate sau în față, destinat copiilor, care erau puri: *Alunelu', alunelu' hai la joc / Să ne fie, să ne fie cu noroc / Cine-n horă o să joace / Mare, mare se va face / Cine n-o juca de fel / Să rămână mititel*. Mai poate fi întâlnit și în formație de cerc, cu brațele îndoite prinse în lanț. Are ritm binar și o mișcare vioaie, cu pași bătuți și încrucișați. Vechii creștini se rugau în trecut cu brațele încrucișate pe piept iar faptul că pașii dansului Alunelul se făceau în cruce justifică rolul său de protecție și sau de exorcizare, similar Călușului oltenesc. Călușul era practicat de Rusalii și ține de cultul unui străvechi zeu cabalin numit de tradiția populară a dacilor Căluș, Căluț sau Călucean.

5 erau obligatoriu fierțe pentru a contrabalansa frigul de afară

6 Bogdaposte (Bogda + prostein) = în numele Domnului

7 Mariana Bendou

Denaturarea Sărbătorilor ortodoxe

*Binecuvântat Cel
care prin Crucea Sa a des-
chis ușa Raiului!*

Sfântul Efrem Sirul

Gândul îmi spune că prin nepăsarea și neștiința noastră nu numai că denaturăm sărbătorile sfinte ale strămoșilor, dar le aducem chiar blasfemie.

Prin 1998 mă aflam la Sibiu. Un locuitor al orașului mi-a povestit că în orașul martir de pe malul Cibiului vin turiști mulți din afara granițelor. Firește că, din curiozitate, au pășit și în Catedrala Ortodoxă a Mitropoliei Ardealului când se oficia Sfânta Liturghie. Turiștii străini au găsit perimat faptul că ortodocșii fac prea des Semnul Crucii în timpul slujbei. Sibianul era de partea lor, incriminând neclintirea noastră în a depăși aceste simboluri deja apuse, perimate și chiar primitive pentru Occident. Ba chiar era scandalizat.

Prin urmare, noi românii, nu cunoaștem Ortodoxia decât în mod superficial. De ce? Prin faptul că respingem starea de pocăință. Pocăință pe care o asociem în gândirea noastră strâmbă, de semidocti, cu modele postmoderne ale lumii în care trăim.

Eliminarea Crucii din viața noastră ortodoxă înseamnă a o goli de tot sensul. Printr-o astfel de gândire e clar că denaturăm, defăimăm și alterăm sărbătorile creștine. Și atunci, dacă desacralizăm sărbătorile autohtone, e clar că urătorii de cele sfinte vor aduce ceva în loc. Și ce altceva decât sărbători străine și golate de sfințenie care aduc închinare și atașare excesivă față de trup, de consum, de exacerbare a plăcerilor simțurilor. Astfel, omul modern a renunțat aproape total la contemplarea cu mintea a vederilor dumnezeiești, fiindcă slujește miilor de idoli pământești de inspirație demonică.

Firește că e ajutat (ba chiar forțat), de către toate instituțiile moderne, care au devenit apocaliptice.

Cutremurătoare e lipsa de evlavie și de cuviință ce domină în zilele Învierii și a Nașterii Domnului la

multe din locașurile ortodoxe. E prezentă o așa de cumplită stare de nepăsare față de sacru încât parcă cineva are ca scop profanarea a tot ce a mai scăpat sfânt în țara aceasta. Și această stare nu e de ieri de azi. Istoricii și teologii creștini sunt de părere că prima lovitură aplicată creștinismului a îndrăznit să o facă Renașterea, la începutul Evului Mediu.

Adică s-au reînviat sărbătorile Romei păgâne, care au început să înlocuiască sărbătorile creștine.

Bal și discotecă și atmosferă de club în „noaptea” Învierii?! Dar aceste apucături păgâne întristează, dragi tineri... pe strămoșii noștri, care se odihnesc pe aceste plaiuri mioritice.

Opinii

De ce se petrec aceste denaturări?! Fiindcă nu-l urmăm cu toată acrivia și stăruința pe Mântuitorul Hristos. Nu mai credem că prin semnul Crucii se deschide Împărăția cerurilor. Am aruncat Sfânta Cruce în prăpastia fără fund a păcatului, a neantului. Adică am ajuns comozi, nepăsători, căldicei, cum spune, în Apocalipsă, Apostolul Iubirii. Iar căldiceii îi va vărsa Domnul din Împărăția Sa. Semnul speranței mai stăruie în subconștient prin faptul că noi ridicăm, în continuare, Sfinte Cruci și Troițe la toate răscrucele cardinale ale munților, pentru a mântui de întuneric pe toți românii.

Dacă strămoșii noștri se salvau din toate necazurile și ispitele cu semnul Crucii, noi de ce am ajuns să ne închinăm societății de consum și să fim conduși de simțuri?! Cauza principală este neștiința și lipsa bărbăției și a credinței iar fără aceste virtuți nu se naște în minte gândul jertfei. Adică nu se citesc **Sfânta Scriptură, Evangelia, Filocalia, Viețile sfinților** și toate celelalte cărți sfinte ale Creației Domnului și ale umanității. Sensul esențial e că ele nu trebuie doar citite, ci, așa cum am specificat mai sus, trebuie lucrate și trăite!!!

Toate mamele tinere din România sunt responsabile, prin Testamentul străbunilor, să învețe și să închine, de mici, cu semnul Crucii, pe

copilași.

Și încă ceva: femeile române ce ajunse la vârsta înțelepciunii și a sfințeniei au datoria cardinală să lucreze și să ajute la refacerea sentimentului matern al tinerilor mame din spațiul carpato-danubiano-pontic. Încheiem cu un scurt cuvânt despre Sfânta Cruce a Arhimandritului Efrem Filotheitul, care s-a nevoit în Sfântul Munte Athos (e, de fapt, un răspuns ce îl oferă unui tânăr care doarește să ajungă monah): „Acolo, în Sfântul Munte, la coliba Starețului Iosif, se postește, se priveghează, se fac metanii. O să-ți iasă mâna din umăr de atâtea cruci câte o să faci...”. Să ne ajute Domnul nostru Iisus Hristos să iubim Crucea mai mult decât durerea mâinilor. Prin cinstirea Sfintei Cruci, tradițiile românilor vor rămâne neclintite în inimile tuturor celor care ne vor urma.

Pentru a dovedi starea de jertfă ce trebuie s-o manifestăm pentru apărarea Sfințelor Altare, dar și a semnelor și simbolurilor creștin ortodoxe, oferim un verset din cartea a treia a Macabeilor, care, după cum știm, au fost adunați din tot spațiul elenistic pentru a fi omorâți pentru credința lor: „Și strigarea cea neconținută și plină de durere a mulțimii care se adunase s-a făcut strigăt neînchipt, încât părea că nu numai oamenii, ci și pereții și pământul întreg strigă, toți vrând mai degrabă moartea decât pângărirea locului sfânt” (3 Macabei 1, 24-25). Deci preferau moartea prin care erau convinși că primeau învierea în viața veșnică. Nu aceasta e calea ce duce la transfigurare și transcendență?

Valeriu TĂNASE

Ultima oră:

**Ion Fercu -
premiat de
Academia
Română**

Joi, 3 decembrie, a avut loc, în Aula Academiei Române, festivitatea de decernare a premiilor pentru anul 2018. Ion Fercu, colegul nostru de redacție, a fost distins cu Premiul Ion Petrovici. Felicitări! (C.G.)

Decembrie 2020

29

Cântec de stea

Steaua sus răsare,
 Ca o taină mare,
 Steaua strălucește
 Și lumii vestește,
 Că astăzi curata,
 Prea nevinovata,
 Fecioara Maria
 Naște pe Mesia,
 În țara vestită
 Betleem numită.
 Magii cum zăriră
 Steaua și porniră,
 Mergând după rază,
 Pe Hristos să-l vază.
 Și dacă veniră,
 Îndată-l găsiră,
 La dânsul intrară
 Și se închinară
 Cu daruri vestite
 Lui Hristos menite,
 Având fiecare
 Bucurie mare.
 Care bucurie
 Și la noi să fie,
 De la tinerețe
 Pân' la bătrânețe!

Cântec de stea

Trei crai de la răsărit
 Cu steaua-au călătorit
 Și au mers, precum citim,
 Până la Ierusalim.
 Acolo, cum au ajuns,
 Steaua lor li s-a ascuns,
 De-au pornit a căuta,
 Prin oraș a întreba,
 Unde s-a născut, zicând,
 Un crai mare de curând?
 Iară Irod împărat,
 Auzind, s-a-nspăimântat.
 Douăzeci de mii de prunci
 Au fost omorâți atunci,
 Căci sub sabie i-a pus,
 Ca să-l afle pe Iisus.
 Dar degeaba a vărsat
 Sângele nevinovat
 Pe Iisus nu l-a aflat,
 În iesle de oi culcat,
 Duhul sfânt l-a apărât.
 Și de-acum, până-n vecie,
 Mila Domnului să fie,
 Cu dor și cu bucurie.
 La anul și la mulți ani!

Colindă

Asta-i sara de Ajun,
 Măine-i ziua de Crăciun,
 Când Mesia s-a născut
 Și pământul l-a făcut
 Și cerul l-a-mpodobit
 Cu stelute de argint,
 Soarele cu razele,
 Luna cu luminile.
 Gazdă, să te veselești,
 Pe noi să ne dăruiești,
 Cu-n colac de grâu curat,
 Cu vin roșu, strecurat,
 Și de-acum, până-n vecie,
 Dumneavoastră, bucurie!

Colindă

Rătăcind printr-o grădină,
 Mă-ntâlnii cu o albină.
 Albina strângea din flori
 Ceară pentru sărbători,
 Din ceară făcea făclii,
 Să le dea Sfintei Mării.
 Făcliile se-aprindeau,
 Îngerii în rai râdeau;
 Făcliile se stingeau,
 Îngerii în rai plângeau.
 Cum cocoșii au cântat
 Am gătit de colindat!

Colindă

Sculați, sculați, boieri mari
 Sculați, sculați gospodari,
 Că vă vin colindători,
 Noaptea pe la cântători.
 Nu vă vin cu niciun rău,
 Ci vă vin cu Dumnezeu –
 Dumnezeu cel mititel,
 Mititel și-nfășățel.
 Fașa-i dalbă, de mătăasă,
 De la ușă, pân' la masă.
 Dar la masă cin' era,
 Dar la masă cin' stătea?
 Moș Crăciunul cel bătrân
 Și cu jupâneasa lui
 Închinau pahare pline,
 Cu drag și cu bucurie
 La mulți ani ca să vă fie!

Din colecția Constantin DONEA**Ziua Dramaturgiei
Românești**

Sărbătorită începând cu anul 2019, **Ziua Dramaturgiei Românești** marchează data de 13 noiembrie 1884, la care a avut loc premiera spectacolului „O scrisoare pierdută” de I. L. Caragiale. Cinstind evenimentul, Teatrul Municipal Bacovia a oferit iubitorilor Thaliei din mediul online producția proprie cu „Gaițele” de Al. Kirițescu, un dramaturg la fel de îndrăgit și de interesant. Că nu a fost întâmplătoare alegerea acestei montări în anul 2019, ne-o confirmă actrița Eliza Noemi Judeu, managerul instituției: *Spectacolul s-a dorit o reitereare a epocii interbelice (1929), în care și Palatul Mărăști s-a „născut”. Adică, locul în care ființează Teatrul Municipal Bacovia. Spectacolul celebrează cei 90 de ani trecuți peste această clădire. Aducem așadar, încă o dată, un omagiu dramaturgiei românești și, implicit, clădirii noastre. O clădire de Patrimoniul pe care o dorim așa cum a fost vizată... Un spectacol creat de regizorul Petru Vutcărașu (întemeietorul Teatrului „Eugen Ionesco” din Chișinău), în scenografia Rodică Arghir (scenograf al Teatrului Național „Vasile Alecsandri” din Iași). În rolul Anetei Duduleanu joacă domnul Florin Zăncescu, iar alături de el, în ordinea distribuției, actorii Ana Adelaida Perjoiu, Eliza Noemi Judeu, Florina Găzdaru, Firuța Apetrei, Nina Ionescu, Alina Simionescu, Corina Goranda, Bogdan Matei, Bogdan Buzdugan și Ștefan Ionescu. Filmarea a fost realizată de Studio Chromatique Bacău și a fost disponibilă 24 de ore. Un spectacol antrenant, ce a putut fi urmărit pe toate meridianele.*

C. HANGANU

Fundația Social - Culturală "Morta"
Liga Scriitorilor din Vrancea (1998)
Revista "Salonul literar"

**Festivalul Internațional de Creație
"Vrancea literară"**
acordă
Premiul 1 - anul 2019
revistei **CADRAN CULTURAL-BACĂU**
pentru **PROFILUL DISTINCT ÎN PEISAJUL
NOSTRU PUBLICISTIC**

Președintele juriului
C.ț. Ușurelu

Reviste moldovalahe

[illegible]

Publicația de informație și opinie pedagogică **Școala gălățeană** a intrat în cel de al 30-lea an de apariție neîntreruptă, o performanță rară în peisajul presei postdecembriste, în care asemenea publicații sunt o rară avis. Din sumarul extrem de bogat reținem, în primul rând, interviul cu inspectorul școlar general Onuț Valeriu Atanasiu, semnat de Ghiță Nazare, directorul publicației, editorialul *Spiru Haret și Galațiul*, suita de articole consacrate personalităților locului (*Ioan Cătățianu - profesor, publicist; Iordan Chimet - scriitor, scenarist, traducător; Familii misionare: Vasile și Mariana Mogoș; Profesorul Gheorghe Felea - 70; Gina Ciobotaru-Popa, profesoară și pictoriță*), selecția de texte dedicate ziaristului Radu Macovei, trecut la Domnul etc. Sigur, nu lipsesc articolele de specialitate, semnate de profesorii Oltea Paraschiv, Aurelia Cucu, Iuliana Luștean, Violeta Măzărăoie și Eugen Drăgoi, poezia (Coriolan Păunescu, Mihaela Gudană), proza (Ion Manea), aforistica (Vasile Ghica) și critica literară (Vasile Leonte, Tase Dănăilă, Dan Plăeșu).

Vă semnalăm primirea spre lectură a următoarelor volume:

- Mihai Merciaru - **Brăul Afroditei** (Râmnicu Sărat, Editura Rafet, 2020);
- Tincuța Horonceanu Bernevic - **Șoricelii Carolinei** (Florești, Editura Limes, 2020);

- Ioan Bărbunțoiu - **Fata cu eșarfă verde** (Onești, Editura Magic Print, 2016);
- Ioan Neacșu - **Lumea vă-**

Semnal editorial

- zută din fotoliu**, vol. I-II, Bacău, Editura Vicovia, 2020);
- Tîncă Tamaș Pavel - **Din-**

În condițiile speciale ale acestui an, Fundația Social-Culturală „Miorița”, Liga Scriitorilor din Vrancea și Revista „Salonul literar”, animate de scriitorul și editorul Culiță Ioan Ușurelu, au reușit să mențină în viață Festivalul Internațional de Creație „Vrancea literară”, care a antrenat scriitori și reviste din toată țara. Între laureați, cum puteți constata din imagine, s-a numărat și periodicul Ansamblului Folcloric „Busuiocul”, cărui a s-a recunoscut rolul jucat și *profilul distinct în peisajul nostru publicistic*. Cornel Galben, redactorul-șef, a primit, la rândul său, Premiul special al juriului pentru volumul *Convorbiri fără adiționale*. Felicitări!

LITERATURA și ARTA

ALF STRANDAL, AL SCRIITORULUI DIN SUECIA CA INVOLUNTAR
DE LA 15 IANUARIE 2005 (PUBLICAT LA 15 IANUARIE 2004)
NR. 42 (2002)

LEI PUI DE DECE

DIASPORA

PUBLICATIE DE LUNA ÎN LUNA

UN TRIUMF AL ROMÂNITĂȚII

de Alexandru Căciulea

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Traducere de Ștefan Ciocan

Săptămânalul scriitorilor din Republica Moldova se apropie cu pași repezi de numărul 4000. Fondat în octombrie 1954, **Literatura și Arta** a fost în permanență pe baricadele limbii române și prima publicație de dincolo de Prut care a trecut la grafia latină. Călăuză în lupta pentru independență, revista a avut un rol hotărâtor și în schimbarea pe cale democratică a președintelui rusofil, aspect ilustrat pe deplin în numărul din 19 noiembrie a.c., unde titlurile vorbesc de la sine: *Un triumf al românității, Duminică în care a votat Dumnezeu, Votul bate botul!, Vivat!, Votul de blam, Duminică trecută providența ne-a oferit o șansă, Victorie sau o bătălie importantă câștigată?., Duminică Mare în preajma lui 1 Decembrie, O victorie zdrobitoare, Iarăși ne-am întors cu fața la Europa!* Un rol hotărâtor l-a avut *Diaspora*, după cum remarcă redactorul-șef Nicolae Dabija, care nu omite să includă în sumar poezia, între semnături numărându-se și băcăuanul Dumitru Brăneanu, căruia îi acordă un grupaj de o pagină, dacă luăm în calcul și cele două comentarii critice. (CSG)

- **culo de libertate** (idem, 2020);
- **Corneliu Cristea - ...de dragoste...** (Onești, Editura karta.ro, 2020);
- **Viorel Valeriu Corocea - Între oglinzi** (Bacău, Editura Rovimed Publishers, 2016).

LECTOR

[illegible]

Longeviva revistă de cultură și atitudine creștin-otodoxă este printre puținele publicații românești care se luptă să mențină cât mai sus stindardul credinței strămoșești. Prigonită de ierarhul locului, a găsit sprijin în altă parte, pentru colaboratori numărului din noiembrie a.c. numărându-se Mitropolitul Neofit de Morfou, care vorbește într-un interviu despre *Planurile Noii Ordini Mondiale și planul Tatălui nostru Ceresc*, și Episcopul Hușilor, PS Ignatie, cel ce se referă la noua *Prigoană de natură verbală și psihică* la care sunt supuși creștinii în aceste vremuri, „ironizați, batjocoriți și calomniiți de către cei care nu împărtășesc credința Bisericii“ ori gratulați cu epitele de *înapoiati, pupători de moaște, oameni cu mentalitate de ev mediu, oameni simpli, proști* iar de curând și vite. Despre această „frică, teroare și haos“ la care sunt supuși nu doar creștinii dau seamă însă și alți semnatari, între care cei mai avizați și penetranți prin tăria afirmațiilor sunt Ioan Enache, redactorul-șef, Ioan de la Cruce, Ioan Gându, Bogdan Herzog, Visariion Alexa, Jeffrey A. Tucker. Luând în vizor noul totalitarism, acesta din urmă ajunge la concluzia că „Lockdownismul are toate elementele la care ne-am aștepta. Are un accent maniacal asupra unei singure preocupări de viață – prezența agenților patogeni – cu excluderea oricărei alte preocupări. Cea mai mică dintre preocupările ei este libertatea umană. A doua cea mai mică preocupare este libertatea de asociere. A treia cea mai mică preocupare este dreptul de proprietate. Toate acestea trebuie să se plece în fața disciplinei tehnocratice a atenuatorilor bolii. Constituțiile și limitele guvernului nu contează. Și observați și cât de puțină terapie medicală apare aici. Nu este vorba de a face oamenii bine. Este vorba despre controlul întregii vieți.“ Adăncind subiectul, Ioan Enache sesizează, la rândul-i, că „O problemă spinoasă, toată plină de ghimpi, este aceea că, în prezent, prin Covid (dybbuk), autorii genocidului vor să schimbe sufletul, credința oamenilor, să-i lucreze din interior pentru îndepărtarea de Dumnezeu și predarea necondiționată în fața lui satan.“ **Luată aminte! (C. HANGANU)**

Dumitru Ichim (Canada)

Născut în Dărmănești, poetul, prozatorul și eseistul băcăuan este doctor în teologie și parohul Bisericii „Sfântul Ioan Botezătorul” din Kitchener (Ontario). A publicat volumele **De unde începe omul**, **Vinerea Mare**, **Valea nisipului de aur**, **Urmele**, **Melcul**, **Agape**, **Fântâna luminii**, **Pasărea cu șapte aripi**, **Floarea fântânilor pierdute**, **Psaltirea apocrifă a dreptului Iov**, **Grădina Reginei Izvana** ș.a. (C. Galben)

RĂSCRUCE

Nu te mira că mi-am închis porțile
și am sculptat lângă zăvoare
șarpe și crin.

Până aici vor veni drumurile tale
strigându-mă cu iarba fiarelor,
dar brațele
însetate de luierul trupului tău
îmi vor fi legate până la sânge
cu funie și sălcii.

N-am să pot să-ți mai dăruie
jumătatea de cheie
să vii la izvoarele mele
să-ți logodești urmele
cu steaua copitei de cerb.

Din stejarul porții
numai ploile
vor culege crinii,
iar șerpui vor coborî de pe lemn
cu trup de măcieș.

...și vom căuta drumurile
și pietrele
ne vor ieși în cale.
Ne-om căuta stăruitor
și străini
vom ridica din umeri.

ACUARELĂ

Plouase toată noaptea.
Spre dimineață, după ploaie,
nevăzut de nimeni,

duh, ce fusese în flori de salcâm,
s-a strecurat ducând în păstaie
vin, untdelemn
și primul răsărit al lunii.

Spun unii,
că din vitraliul spart
văzuseră pe caldarâm
o mână de înger
cerșindu-și dreptul de puzzle
al rostirii în semn.

Veacul trecea mai departe
ca o toacă păgână
cu tocuri de lemn.

*

Aproape-i iarna
și pretutindenii căciuli...
Clăile de fân

*

Visam că sunt mort
și m-au trezit iar ciorile
cro-cro-croncănind

*

Tăciunii se sting...
Acoperită-n sperlă –
luna prin ceață

*

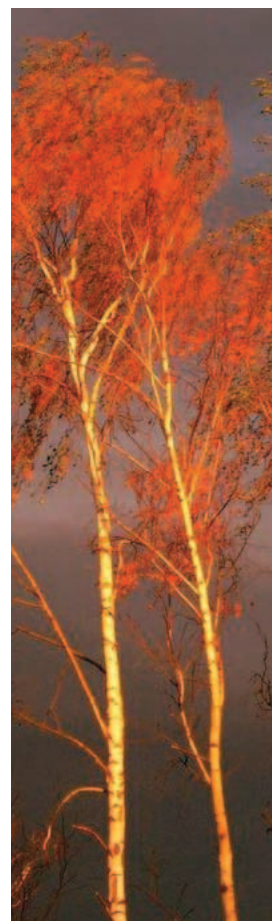
În fața sobei
bătrânii își povestesc...
Toarce motanul

*

Nalba-n fereastră...
Deasupra casei fumul
o desenează

*

Doamne, chiar luna
de atâta liniște
ninge pe mormânt

Cadran cultural

Periodic editat sub egida Consiliului Județean Bacău

Director: Petre Vlase

Redactor-șef: Cornel Galben

Colectivul de redacție:

Ioan Dănilă, Ion Fercu, Anișoara Macor, Dan Sandu

Redacția: Ansamblul Folcloric „Busuiocul”, 600266 Bacău, Str. Troțuș 6A

Tel./fax: 0234523357, 0740467908, 0740370665

e-mail: cadrancultural@gmail.com

ISSN 2601-5781, ISSN-L 2601-5781